

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน ต่อการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสิงห์บุรี มีขอบเขต การศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นพื้นฐาน และแนวทางการศึกษาตามลำดับดังนี้

1. การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน
 - 1.1 ความหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน
 - 1.2 การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
 - 1.3 แนวคิดทางการบริหารการศึกษา ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน
2. การบริหารงานวิชาการ
 - 2.1 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ
 - 2.2 ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ
 - 2.3 บทบาทของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการ
 - 2.3.1 ผู้บริหาร
 - 2.3.2 ครู
 - 2.3.3 คณะกรรมการ
 - 2.3.4 ผู้ปกครอง
 - 2.4 ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ
 - 2.5.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 - 2.5.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - 2.5.3 การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
 - 2.5.4 การวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษา สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา และการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
 - 2.5.5 การนิเทศการศึกษา พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 2.5.6 การแนะแนวการศึกษา
 - 2.5.7 การส่งเสริมด้านวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว ชุมชนองค์กรหน่วยงาน และประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
3. แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับความคิดเห็น
 - 3.1 ความหมายของความคิดเห็น
 - 3.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความคิดเห็น

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน

1. ความหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน

รัฐบาลได้จัดรูปแบบการจัดการศึกษา โดยยึดตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเรียนรู้ และฝึกอบรมได้ตลอดชีวิต และมีปัญญาเป็นทุนไว้สร้างงานและสร้างรายได้ นำประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจและสังคม โดยยึดหลักการศึกษาสร้างชาติ สร้างคน และสร้างงาน

เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามาแต่สมัยโบราณ แต่เดิมการอบรมสั่งสอนบุตรธิดา เกิดเพียงในบ้านมีบิดา มารดา หรือผู้ปกครองเป็นผู้สอนการอ่าน การเขียน และอาชีพ จนต่อมาได้มีการพัฒนารูปแบบในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาเอกชนไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2538, หน้า 43) ได้ให้ความหมายของโรงเรียนเอกชนและลักษณะของโรงเรียนเอกชน ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พุทธศักราช 2525 ว่า โรงเรียนเอกชน ได้แก่ สถานศึกษา หรือสถานที่บุคคลจัดการศึกษาที่มีการสอนต่ำกว่าปริญญาตรี แก่นักเรียนทุกผลัดรวมกันเกินเจ็ดคนขึ้นไป โดยผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนอาจเป็นบุคคลทั่วไปหรือนิติบุคคลก็ได้ แต่ทั้งนี้ผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนเอกชน จะต้องมีความสัมพันธ์ตามที่กำหนดไว้และมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พุทธศักราช 2525 ได้แบ่งโรงเรียนเอกชนเป็น 3 ลักษณะคือ

1. โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ และจัดเป็นรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน
2. โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ และจัดเป็นรูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียน
3. โรงเรียนที่จัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่มีลักษณะพิเศษ หรือผิดปกติทางร่างกาย สติปัญญาหรือจิตใจที่จัดรูปแบบการศึกษาพิเศษหรือโรงเรียนที่จัดให้การศึกษาแก่บุคคลผู้ยากไร้ หรือผู้เสียเปรียบทางการศึกษาในลักษณะต่างๆ ที่จัดเป็นรูปแบบการศึกษาสงเคราะห์

กรมวิชาการ (2544, บทนำ) ได้กล่าวถึงความหมายของการจัดการศึกษาเอกชน ไว้ดังนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 นับเป็นกฎหมายแม่บทที่สำคัญในการจัดการศึกษาของประเทศ ที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่สำคัญคือมุ่งเน้นให้มีการปฏิรูประบบการ

บริหารและการจัดการทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยให้มีเอกภาพในเชิงนโยบาย มีความหลากหลายในการปฏิบัติมีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งส่งเสริมให้องค์กรเอกชนร่วมจัดการศึกษา โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพและให้เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยยึดหลักการที่ว่า การศึกษาสร้างคน สร้างงาน และสร้างชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 24) ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาเอกชนไว้ดังนี้ การจัดการศึกษาเอกชนระดับต่ำกว่าปริญญาตรีจะอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแล ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

สรุปว่า ความหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน เป็นการจัดการศึกษาที่สถานศึกษา หรือสถานที่ที่บุคคลจัดการศึกษาที่มีการสอนต่ำกว่าปริญญาตรีแก่นักเรียนโดยมีผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียน อาจเป็นบุคคลทั่วไปหรือนิติบุคคลก็ได้ แต่ทั้งนี้ผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนเอกชน จะต้องมีความสมบัติตามที่กำหนดไว้และมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พุทธศักราช 2525 หรืออื่นๆ ตามคุณสมบัติที่กฎหมายได้กำหนดไว้

2. การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2538, หน้า 125) ได้แบ่งการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 มาตรา 15 เป็น 3 รูปแบบ คือ

สถานศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาในระบบตามมาตรา 15 (1) ได้แก่สถานศึกษาเอกชนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการจัดการศึกษาในระบบ โดยแบ่งเป็น

1. สถานศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ แบ่งเป็นประเภทและระดับต่าง ๆ ดังนี้

1.1 สถานศึกษาเอกชน ที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรที่ กระทรวงศึกษาธิการ แบ่งเป็นประเภทและระดับต่างๆ ดังนี้

1.1.1 ประเภทสามัญศึกษา

- 1) ระดับก่อนประถมศึกษา
- 2) ระดับประถมศึกษา
- 3) ระดับมัธยมศึกษา

1.1.2 ประเภทอาชีวศึกษา

- 1) ระดับมัธยมศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ
- 2) ระดับอุดมศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

1.2 สถานศึกษาเอกชน ที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติ ได้แก่ สถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษา ซึ่งมี 2 ระดับ คือ

1.2.1 ระดับมัธยมศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

1.2.2 ระดับอุดมศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

2. สถานศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษานอกระบบหรือสถานศึกษาเอกชนตามมาตรา 15 (2) หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรที่ได้รับการอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ แบ่งเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

2.1 สถานศึกษาเอกชน ที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1.1 ประเภทการศึกษานอกโรงเรียน ได้แก่ การศึกษาผู้ใหญ่ที่ดัดขึ้นโดย มีวัตถุประสงค์เฉพาะการสอนผู้ใหญ่ ตามระเบียบหลักการของกระทรวงศึกษาธิการ

2.1.2 ประเภทอาชีวศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นโดยมี วัตถุประสงค์เพื่อให้การจัดการศึกษาเกี่ยวกับวิชาชีพในสาขาต่างๆ

2.2 สถานศึกษาเอกชน ที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรที่ได้รับการอนุมัติจาก กระทรวงศึกษาธิการโดยแบ่งเป็นประเภทต่างๆ คือ

2.2.1 ประเภทเฉพาะกาล ได้แก่ สถานศึกษาเอกชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อ การศึกษาโดยกำหนดเวลาในการศึกษาเป็นครั้งคราว

2.2.2 ประเภทสอนศาสนา ได้แก่ สถานศึกษาเอกชนที่จัดตั้งขึ้นโดยมี วัตถุประสงค์เฉพาะการสอนศาสนา

2.2.3 ประเภทส่งคำสอน ได้แก่ สถานศึกษาเอกชน ที่จัดตั้งขึ้นโดยมี วัตถุประสงค์เฉพาะการสอนด้วยวิธีส่งคำสอนไปจากสถานศึกษา

2.2.4 ประเภทกววิชา ได้แก่ สถานศึกษาเอกชน ที่จัดตั้งขึ้นโดยมี วัตถุประสงค์เพื่อกววิชาบางวิชา ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ

2.2.5 ประเภทศิลปศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาเอกชน ที่จัดตั้งขึ้นโดยมี วัตถุประสงค์เพื่อให้การศึกษาในทางศิลปะต่างๆ

2.2.6 ประเภทอาชีวศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาเอกชนที่จัดตั้งขึ้นโดยมี วัตถุประสงค์เพื่อให้การศึกษาเกี่ยวกับอาชีพในสาขาวิชาต่างๆ

3. สถานศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษา ให้แก่บุคคลที่มีลักษณะพิเศษ หรือผิดปกติทาง ร่างกายสติปัญญา หรือจิตใจ ที่จัดเป็นรูปแบบการศึกษาพิเศษ หรือสถานศึกษาเอกชนที่จัด การศึกษาแก่บุคคลผู้ยากไร้หรือผู้ที่เสียเปรียบทางการศึกษาในลักษณะต่างๆ ที่จัดเป็นรูปแบบ การศึกษาสงเคราะห์ตามมาตรา 15 (3) ได้แก่

3.1 สถานศึกษาเอกชน ที่จัดการศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางที่หลักสูตรที่ กระทรวงศึกษาธิการ แบ่งประเภทออกได้ ดังต่อไปนี้

3.1.1 ประเภทการศึกษาพิเศษ

3.1.2 ประเภทการศึกษาสงเคราะห์

3.2 สถานศึกษาเอกชน ที่จัดการศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางที่ หลักสูตรที่ กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติ แบ่งประเภทออกได้ดังต่อไปนี้

3.2.1 ประเภทการศึกษาพิเศษ

3.2.2 ประเภทการศึกษาสงเคราะห์

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน ตามแนวทางที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 มี 3 ประการคือ

1. สถานศึกษาเอกชนประเภท 15 (1) คือ สถานศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาในระบบ ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติ

2. สถานศึกษาเอกชนประเภท 15 (2) คือ สถานศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษานอกระบบ ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการและตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติ

3. สถานศึกษาเอกชนประเภท 15 (3) คือ สถานศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาให้แก่ บุคคลที่มีลักษณะพิเศษ หรือผิดปกติทางร่างกาย สติปัญญาและจิตใจ โดยจัดตามหลักสูตรของ กระทรวงศึกษาธิการและตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติ

โรงเรียนเอกชน (private school) เป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีบทบาทหน้าที่ในการ จัดการศึกษาภายใต้การกำกับของรัฐสอดคล้องกับบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่กำหนดให้รัฐจะต้องส่งเสริม และสนับสนุนให้มีมีส่วนร่วมของประชาชน (มาตรา 76) สนับสนุนให้โรงเรียนเอกชนจัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม (มาตรา 81) นโยบายรัฐบาลด้านการปฏิรูประบบราชการ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษาทุกระดับเพิ่มขึ้น มีความคล่องตัวในการบริหาร และการจัดการ การดำเนินกิจการ ของโรงเรียนเอกชนดังกล่าวจะต้องมุ่งเน้นคุณภาพเป็นหลัก นั่นคือจะต้องจัดกิจกรรมการเรียน การสอน สอดคล้องกับความต้องการ และความหวังของผู้รับบริการ คือ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนผู้รับบริการมีความพึงพอใจ สอดคล้องกับแนวนโยบายและแผน รวมทั้งหลักสูตรที่ กำหนด ซึ่งภารกิจของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดภารกิจของสถานศึกษาไว้ในมาตราต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2542, หน้า 71)

ปราโมทย์ เจนการ (2544, หน้า 77) กล่าวว่า การจัดการศึกษาตามหลัก การ จัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มุ่งเน้นการกระจายอำนาจใน การจัดการศึกษาโดยให้มีการบริหารจัดการในรูปคณะกรรมการทุกระดับและทุกองค์กร (มาตรา 32 , 33 ,34 ,35 ,36 ,38 ,39 และ 40) ทั้งนี้เพราะการบริหารโดยคณะกรรมการ เป็นองค์คณะ บุคคล เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ซึ่งจะทำให้เกิด ประโยชน์ต่อหน่วยงานและองค์กร ดังนี้

1. การดำเนินงานมีความถี่ถ้วนรอบคอบ
2. เป็นการถ่วงดุลอำนาจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย
3. ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม
4. มีการประสานงานระหว่าง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างดี
5. เป็นการเสริมสร้างพลังที่เข้มแข็งขององค์กร เพราะได้รับการร่วมมือร่วมใจจาก

ทุกฝ่าย

6. สร้างการยอมรับทั้งในการตัดสินใจ และการดำเนินการ
7. เป็นการประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้ความเคลื่อนไหวขององค์กร

อย่างถูกต้อง

8. ทำให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีหน้าที่โดยตรงในการสืบทอดและสืบสานวัฒนธรรมสังคมให้แก่เยาวชน แม้ว่าจะไม่มีมาตราใดกำหนดหน้าที่นี้ไว้ชัดเจน และถึงแม้ว่างานด้านการศาสนาและศิลปวัฒนธรรมจะไม่อยู่ในการกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการโดยตรง แต่หน้าที่ดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยสถานศึกษาเป็นหลักด้วย (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545 ข, หน้า 148)

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มีอยู่ 3 หลักการใหญ่ๆ คือ

1. บริหารงานโรงเรียนทั้ง 6 งาน ซึ่งได้แก่ งานวิชาการ งานธุรการและการเงิน งานปกครอง งานกิจการนักเรียน งานสัมพันธ์ชุมชน งานอาคารสถานที่
2. บริหารโรงเรียนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2525 และระเบียบกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
3. บริหารโรงเรียนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

3. แนวคิดทางการบริหารการศึกษา ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน

3.1 ความหมายของการบริหารงานโรงเรียน

การบริหารโรงเรียนเป็นภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียน บุคลากรตลอดจนประชาชนในชุมชน ที่จะต้องร่วมกันดำเนินงานของโรงเรียน ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในสังคม และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

ประธาน หอมพุด (2536, หน้า 8) ได้ให้ความหมายการบริหารโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อบริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม ซึ่งประกอบไปด้วยงานต่อไปนี้คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน

ประกอบ บุญญานพวงศ์ (2539, หน้า 18) ได้ให้ความหมายของการบริหารโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง ความพยายามในการดำเนินงานของคณะบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งระบบโรงเรียน อันที่จะพัฒนาสมาชิกของสังคมไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชน ตลอดจนประชาชน ให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะ ตลอดจนค่านิยม คุณธรรม เจตคติที่ดีงามตามที่สังคมต้องการ

วิลโล ธนวิวัฒน์ (2541, หน้า 16) ได้กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนคือการดำเนินกิจกรรมภายในโรงเรียน โดยกลุ่มบุคคลหลายฝ่าย เพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา ตลอดจนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป

สรุปได้ว่า การบริหารงานโรงเรียน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียน โดยกลุ่มบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งระบบโรงเรียน อันที่จะพัฒนาสมาชิกของสังคมให้มีความรู้ความสามารถทักษะ ตลอดจนค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีงามตามที่สังคมต้องการ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

3.2 ความสำคัญและความจำเป็นของการบริหารโรงเรียน

การบริหารโรงเรียนมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินการ การควบคุม การจัดการบริการเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน อันได้แก่ ครู นักเรียน หลักสูตร แบบเรียน อุปกรณ์ กิจกรรม บริการต่างๆ งานบริหารโรงเรียนนั้น ตามปกติผู้บริหารมักจะจัดรูปร่างในลักษณะที่คล้ายคลึงกันหรือถ้าจะมีการจำแนกประเภทแตกต่างกันออกไปบ้างก็ขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน ลักษณะของงาน และความคิดเห็นของผู้บริหารแต่ละคน จากการที่โรงเรียนมีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับชุมชนและท้องถิ่น ทำให้กล่าวได้ว่า นอกจากเป็นสถานการศึกษาแล้ว โรงเรียนยังมีลักษณะเป็นสถาบันทางสังคมระดับท้องถิ่นอีกด้วย ดังนั้น ในการบริหารโรงเรียนจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชน

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติในส่วนที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นซึ่งระบุไว้ในหมวดที่ 1 มาตรา 8 เรื่องการจัดการระบบการศึกษาให้ยึดหลักในข้อ (2) ว่าเป็นสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 เรื่องการจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักในข้อ (6) ว่าเป็นบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา หมวดที่ 4 เรื่องแนวการจัดการศึกษา มาตรา 29 กล่าวว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน

เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร รู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชน ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ ทั้งวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

กรมวิชาการ (2545, หน้า 4 – 21) ได้กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนร่วมกับชุมชนในมาตรฐานที่ 5 (ด้านปัจจัยนำเข้า) ผู้ปกครอง ชุมชน ในการสนับสนุนร่วมมือจัดการศึกษา พัฒนาการศึกษา และพัฒนาสถานศึกษาในตัวบ่งชี้ข้อ (1) ว่า มีองค์กรต่างๆ ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียน ที่ช่วยกันสนับสนุนสถานศึกษา (2) มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และสถานศึกษา (3) มีการให้บริการแลกเปลี่ยนกันระหว่าง ผู้ปกครอง ชุมชน และสถานศึกษา

กรมสามัญศึกษา (2544, หน้า 9) เห็นความสำคัญของชุมชน ได้กำหนดนโยบายและแผนดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชนไว้ในแผนยุทธศาสตร์ 10 ประการ ข้อ (6) เรื่องการมีส่วนร่วม ว่า โรงเรียนควรส่งเสริมการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น และข้อ (7) เรื่อง การระดมทรัพยากรทางการศึกษาว่า โรงเรียนควรประสานความร่วมมือและขอความช่วยเหลือจากบุคคล ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงาน และองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนมาใช้ในการจัดและพัฒนาการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 9 (พ.ศ. 2544 – 2549) กลยุทธ์แผนงานที่ 3 ได้ปรับระบบบริหาร การศึกษาและการกระจายอำนาจการบริหารไปยังสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในรูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายผู้ปกครอง และรูปแบบอื่นๆ (กรมสามัญศึกษา, 2545, หน้า 35)

สรุปได้ว่า ความสำคัญและความจำเป็นของการบริหารโรงเรียน หมายถึง ความจำเป็น อันที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนทุกฝ่ายจำเป็นต้องให้ความร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียน รับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ระดมพลังสมองพลังความคิด ในการที่จะพัฒนาโรงเรียนและท้องถิ่นของคนต่อไป

3.3 หลักการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในมาตรา 4 กำหนดไว้ว่า “สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายถึงสถานที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรา 18 กำหนดการจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้จัดในสถานศึกษา คำว่า สถานศึกษานั้นมีความหมาย 3 ประการ คือ

1. สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือแรกเริ่มของเด็กพิการ และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น

2. โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนา หรือศาสนาอื่น

3. ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์การชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การเอกชน องค์การวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันทางสังคมอื่นเป็นผู้จัด

การจัดการสถานศึกษานั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้มีคณะกรรมการ และผู้บริหารเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ โดยแต่ละโรงเรียนต้องมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา กรรมการประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์การชุมชน ผู้แทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนฝ่ายภิกษุสงฆ์ และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ (มาตรา 40) โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ

สำหรับโรงเรียนเอกชน ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้เป็นนิติบุคคล ก็ต้องมีคณะกรรมการการบริหารด้วยเช่นกันซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ผู้รับใบอนุญาต ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์การชุมชน ผู้แทนครู ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ (มาตรา 44)

การจัดการสถานศึกษาที่มีคณะกรรมการ และผู้บริหารเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบนั้นโดยทั่วไป ผู้อำนวยการสถานศึกษาจะทำหน้าที่เป็นเลขานุการของคณะกรรมการ สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจร่วมกันคือ การแยกบทบาทระหว่างคณะกรรมการกับผู้บริหาร คณะกรรมการมีส่วนร่วมตัดสินใจกำหนดนโยบายทิศทาง ให้ความเห็นชอบการตัดสินใจสำคัญของสถานศึกษา และกำกับดูแลเพื่อให้ผู้บริหารปฏิบัติตามนโยบาย หลักเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของสถานศึกษา แต่ผู้บริหารมีหน้าที่บริหารและต้องรับผิดชอบในการตัดสินใจดำเนินการของตนเอง ความรับผิดชอบนี้ไม่อาจบิดเบี่ยงไปให้คณะกรรมการ

คุณลักษณะของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ควรมีลักษณะดังนี้

1. มีบทบาทหลักที่เป็นหน่วยบริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของท้องถิ่นและควรเป็นหน่วยนำสังคมของชุมชนนั้น โดยอาศัยกรอบนโยบายที่กำหนดในระดับชาติเป็นแนวทาง ไม่ควรกำหนดบทบาท ให้เป็นเพียงหน่วยงานรองรับนโยบาย และสนองความต้องการของศูนย์อำนาจส่วนกลางเพียงอย่างเดียว

2. มีคุณภาพและศักยภาพเพียงพอ ที่จะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาได้ด้วยตนเอง ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาที่จะต้องพัฒนาสถานศึกษาทุกแห่งให้มีคุณภาพ และศักยภาพ เพียงพอที่จะดำเนินการได้ด้วย

ตนเอง อย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาใดที่พัฒนาไม่ได้ตามมาตรฐานจำเป็นต้องยุบรวม หรือแปรสภาพเป็นแหล่งบริการทางการศึกษาในรูปแบบอื่น

3. มีอิสระในการบริหารจัดการสถานศึกษา ภายใต้กรอบนโยบายที่กำหนดด้วยตนเอง ดังนั้น การตัดสินใจโดยสมบูรณ์ในการบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคลและงานบริหารทั่วไป ที่เป็นส่วนของสถานศึกษา จึงควรเบ็ดเสร็จอยู่ที่สถานศึกษา

4. มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย แผนการดำเนินงาน และการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพและดัชนีชี้วัดคุณภาพที่สามารถตรวจสอบและเปิดเผยต่อสาธารณชนได้

5. มีการรวมพลังในการดำเนินงาน โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรและบุคคลทั้งภาครัฐและเอกชน และการรวมกลุ่มสถานศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางหลักในการเพิ่มประสิทธิภาพและเสริมพลังให้สถานศึกษาสามารถจัดบริการได้กว้างขวางหลายรูปแบบ

การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนนั้น ใช้หลักการจัดการศึกษาคามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยสามารถกล่าวสรุปดังนี้

1. กำหนดให้มีคณะกรรมการและผู้บริหาร เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบซึ่งโรงเรียนต้องมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่กำกับ และส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา

2. โรงเรียนเอกชนซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้เป็นนิติบุคคล ก็ต้องมีคณะกรรมการการบริหารด้วยเช่นกัน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ผู้รับใบอนุญาต ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนครู ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ

3. มีอิสระในการบริหารจัดการสถานศึกษา ดังนั้น การตัดสินใจโดยสมบูรณ์ในการบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป ที่เป็นส่วนของสถานศึกษา จึงควรเบ็ดเสร็จอยู่ที่สถานศึกษา

4. มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย แผนการดำเนินงาน และการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพและดัชนีชี้วัดคุณภาพที่สามารถตรวจสอบและเปิดเผยต่อสาธารณชนได้

3.4 ขอบข่ายของการจัดการศึกษาเอกชน

สำหรับโรงเรียนเอกชนได้นำแนวคิดของนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศมา กำหนดเป็นขอบข่ายในการบริหารโรงเรียน เพื่อให้บรรลุคุณลักษณะของโรงเรียนที่มีคุณภาพ ที่เรียกว่ามาตรฐานคุณภาพโรงเรียนเอกชนดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2535, หน้า 5) ได้จำแนกรายละเอียด ลักษณะของงานในแต่ละด้านที่จะต้องปฏิบัติดังนี้

1. งานวิชาการ เป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานของโรงเรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการซึ่งหมายถึง การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่างๆ ให้กับนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีพัฒนาการทุกด้านครบถ้วนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2. งานกิจการนักเรียน หมายถึง งานบริการนักเรียน และกิจกรรมนักเรียน การจัดบริการให้นักเรียนเพื่อให้เกิดความสะดวก ปลอดภัย และให้ผลเต็มที่ต่อการเพิ่มพูนความ สมบูรณ์และประสบการณ์ชีวิตโดยตรงแก่นักเรียนเป็นอย่างดีและทั่วถึง

3. งานบริหารบุคลากร หมายถึง การจัดและดำเนินงานเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับบุคลากรในโรงเรียน เป็นการปฏิบัติเพื่อให้ได้บุคลากรที่มี ความสามารถ และเหมาะสมมาปฏิบัติงานในโรงเรียน ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สูงสุด

4. งานบริหารธุรการและการเงิน เป็นกลไกที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้โรงเรียน ดำเนินงานไปได้สำเร็จลุล่วงตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

5. งานด้านความสัมพันธ์ชุมชน เป็นงานที่ช่วยส่งเสริมในการจัดการศึกษาใน โรงเรียนให้สอดคล้องและสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ เป็นความร่วมมือและความสัมพันธ์ ที่ดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

6. งานบริหารอาคารสถานที่ เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมและเกื้อกูลด้านอื่นๆ ของโรงเรียน โดยเฉพาะการเรียนการสอน ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุผล ตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการได้เป็นอย่างดี

และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดสาระที่เกี่ยวกับขอบข่ายทางการศึกษาไว้ดังนี้

สาระที่ 1 จุดมุ่งหมายของการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

หมวดที่ 1 บททั่วไป : ความมุ่งหมายและหลักการ

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการ ดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษา และส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเสมอภาค หมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ รวมทั้ง ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และ ความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสามารถในการ ประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

- 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
- 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้าง และความหลากหลายในการปฏิบัติ

- 1) มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
- 2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปกครองส่วนท้องถิ่น

3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา

4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาและการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

สรุปได้ว่า ขอบข่ายของการจัดการศึกษาเอกชนนั้น ยึดหลักในการบริหารจัดการที่ครอบคลุมงานทั้ง 6 ด้าน ซึ่งได้แก่ 1) งานวิชาการ 2) งานกิจการนักเรียน 3) งานบริหารบุคคล 4) งานธุรการการเงิน 5) งานสัมพันธ์ชุมชน 6) งานกิจการนักเรียน โดยอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาหลัก กรอบแนวคิด และเจตนารมณ์ดังนี้คือ ยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ใช้แผนบูรณาการแบบองค์รวม พัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และพัฒนาสังคมให้เข้มแข็งและมีคุณภาพ

การบริหารงานวิชาการ

1. ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536, หน้า 391) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี ให้เหมาะสมกับเป้าหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) อย่างมีประสิทธิภาพ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 2) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่าง ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบายการวางแผน การจัดการเรียนการสอน การประเมินผล ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายของการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 32 – 38) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนา การเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพที่สุด อันได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาหลักที่จำเป็น ต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและรวมถึงการอบรมศีลธรรมจรรยา และความประพฤติของนักเรียน เพื่อให้เป็นคนดี

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียนในทุกๆ ด้าน อันได้แก่ความรู้ เนื้อหาวิชาการ การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมรวมถึงการอบรมศีลธรรมจรรยา และความประพฤติของนักเรียน

2. ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

อำภา บุญช่วย (2537, หน้า 1) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของสถาบันการศึกษาทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัย วิทยาลัย หรือโรงเรียน การที่จะว่าสถาบันใด มีมาตรฐานก็มักจะพิจารณาผลงานทางวิชาการเป็นสำคัญ งานวิชาการจะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหารว่าจะเอาจริงเอาจังกับงานวิชาการมากน้อยเพียงใด ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารในการเตรียม เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดความพร้อมอย่างทั่วถึงก่อน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ และปฏิบัติงานอย่างจริงจัง เพื่อให้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาได้บรรลุวัตถุประสงค์

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 2) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียน เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของโรงเรียน และเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร

ปัญญา แก้วกียูร (2545, หน้า 17) กล่าวว่า งานวิชาการ ถือเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตร และการเรียนการสอนเพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของการพัฒนาผู้เรียน โดยทั่วไปงานวิชาการจะประกอบด้วย การศึกษาปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาและการนำหลักสูตรไปใช้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 33) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจให้การบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารการจัดการ สามารถ

พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผลรวมทั้ง การจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในโรงเรียน งานวิชาการถือว่าเป็นงานหัวใจของการจัดการศึกษา เป็นงานหลักทั้งในมุมมองของการบริหารและการปฏิบัติการกิจของครูถือว่าเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาของหน่วยงานนั้นๆ เป็นอย่างดี

3. บทบาทของบุคคลในการบริหารงานวิชาการ

3.1 ผู้บริหาร

ผู้บริหารถือว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อหน่วยงาน ต่อผู้ได้บังคับบัญชา และต่อผลงานอันเป็นส่วนร่วม สมรรถภาพของผู้บริหารเป็นดัชนีบ่งชี้ความสำเร็จของการบริหาร ดังนั้นการที่ผู้บริหารได้มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการบริหารงานวิชาการ จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้การจัดการศึกษาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่ง ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 8 – 10) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการ ดังนี้

1. ผู้บริหารควรจะได้คำนึงถึงหลักการบริหาร

1.1 มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ชัดเจน ผู้บริหารต้องเข้าใจถึงเป้าหมายของสถานศึกษาว่าเป็นไปในทิศทางใด จึงจะจัดงาน จัดคน จัดเงิน จัดวัสดุ อุปกรณ์ได้เหมาะสม

1.2 ต้องมีเทคนิควิธีการ ในการบริหารงาน การบริหารงานทุกประเภท ย่อมต้องมีเทคนิควิธีการ ขั้นตอนและกระบวนการ งานที่ควรจะมีระบบ มีความรอบคอบ จึงจะทำให้งานดำเนินไปด้วยดี

1.3 มีการประเมินผลเมื่อได้ดำเนินกิจการใด ควรจะได้มีการประเมินผล และติดตามผลเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงงานได้ดีขึ้น การทำงานที่ขาดการประเมินผลจะไม่ช่วยในการพัฒนาสถานศึกษา

2. ผู้บริหารต้องมีเทคนิคการบริหาร ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารเพราะจะทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ เทคนิคที่ผู้บริหารควรจะต้องรู้และฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ มีดังนี้

2.1 เทคนิคการบริหารงาน ผู้บริหารต้องใช้การตัดสินใจอย่างรอบคอบ โดยอาศัยข้อมูลและเหตุผล อย่าตัดสินใจด้วยอารมณ์และความคิดเห็นส่วนตัว ควรมีการรับฟังความคิดเห็นของอีกฝ่ายหนึ่งด้วยใจเป็นธรรม

2.2 เทคนิคการสั่งงาน ต้องสั่งอย่างชัดเจน ให้เข้าใจง่าย ถูกต้องตามกาลเทศะ ให้เหมาะสมกับบุคคล เพื่อจะได้นำไปปฏิบัติได้ ต้องระมัดระวังการใช้วาจาที่สุภาพ มีมารยาทและน้ำเสียงท่าที ที่เหมาะสม

2.3 เทคนิคในการรับฟังความคิดเห็น ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายสร้างบรรยากาศให้ผู้ได้บังคับบัญชาสามารถแสดงความคิดเห็นได้ และควรพิจารณาว่าจะนำความคิดเห็นของผู้ได้บังคับบัญชาไปปฏิบัติได้หรือไม่

2.4 เทคนิคในการชื่นชม การชื่นชมให้เหมาะสมกับกาลเทศะและชื่นชมในเรื่องผลงาน การคิดริเริ่มหลักคิดเพื่อก่อและชมเพื่อสร้างสรรค์ให้เกิดกำลังใจ ยกย่องชมเชยด้วยความจริงใจ

2.5 เทคนิคในการก่อให้เกิดระเบียบวินัย ผู้บริหารจะเป็นตัวอย่างที่ดีในการทำงานให้มีระเบียบวินัย การวางระเบียบวินัยควรคำนึงถึงความเหมาะสม และสามารถนำไปปฏิบัติได้ ทุกครั้งควรแจ้งให้ทราบล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถเข้าใจ และนำไปปฏิบัติได้ รวมทั้งต้องมีมาตรการในการควบคุมการปฏิบัติตามระเบียบวินัย

2.6 เทคนิคในการวางแผน ผู้บริหารควรวางแผนเป็นตัวอย่าง มีความเที่ยงตรงยุติธรรม ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง แจกจ่ายงานให้ทั่วถึง ไม่ควรสนิทสนมกับผู้ใดโดยเฉพาะ ทำคนให้เป็นมิตรและเป็นที่ยอมรับกับผู้ได้บังคับบัญชา

2.7 เทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ชุมชนและสังคม สร้างความสัมพันธ์ที่ดีทั้งภายในและภายนอกองค์กร

2.8 เทคนิคในการเสริมสมรรถภาพให้กับผู้ได้บังคับบัญชา ส่งเสริมให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้มีความก้าวหน้าในการทำงาน ทำงานตามความรู้ความสามารถของตน และมีโอกาสจะได้เลื่อนตำแหน่ง รวมทั้งการเป็นที่ปรึกษาให้กำลังใจกับผู้ได้บังคับบัญชา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2539, หน้า 191 – 192) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารในการจัดการงานสนับสนุนงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ดังนี้

1. การจัดสายงาน เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารที่จะต้องพิจารณาว่าโรงเรียนที่ตนรับผิดชอบอยู่ควรมีการจัดแบ่งหน่วยงานภายในเป็นกี่หน่วยงาน การจัดหน่วยงานนี้ผู้บริหารจะต้องพิจารณาให้รอบครอบถึง

1.1 ความจำเป็นที่จะต้องมิหน่วยงานนั้น

1.2 ความพร้อมของโรงเรียนทั้งในด้านทรัพยากร และบุคลากรว่าจะมีเพียงพอสำหรับดำเนินงานหรือไม่

1.3 ปริมาณของงานทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

2. การจัดบุคลากรเข้ากับสายงาน สายงานที่ตั้งขึ้นใหม่จำเป็นต้องมีผู้รับผิดชอบในการทำงาน ผู้บริหารจะต้องพิจารณาจัดบุคลากรลงในสายงานแต่ละงานให้เหมาะสมกับงานและความสามารถของบุคลากร การจัดบุคลากรเข้าสายงานอาจจะทำได้ 2 วิธี คือ การพิจารณาตามความสมัครใจ และการพิจารณาตามความสามารถ ซึ่งในบางครั้งผู้บริหารอาจจะต้องใช้ทั้งสองประการ คือ ผู้ที่มีความสามารถและสมัครใจเข้าทำงานด้วย

3. การจัดหาทรัพยากรและเครื่องอำนวยความสะดวกในการทำงาน การปฏิบัติงานต่างๆ จำเป็นจะต้องมีเครื่องมือประกอบ เช่น งานการเงินจำเป็นจะต้องมีเครื่องคำนวณเลข งานประเมินผลหรือทำแบบทดสอบจำเป็นจะต้องมีเครื่องพิมพ์ดีด เครื่องอัดสำเนา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารจะต้องจัดหามาให้

4. การจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้บุคลากร งานสนับสนุนวิชาการบางอย่าง เช่น งานการเงิน พัสดุ งบประมาณ หรืองานอื่นๆ ที่จะต้องทำตามระเบียบต่างๆ และระเบียบเหล่านั้นมักจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารก็ควรจะหาทางให้ผู้รับผิดชอบได้ทราบการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นด้วย โดยอาจจะส่งเข้าร่วมการอบรม สัมมนาหรือศึกษาคูณาก็ได้

5. การวางแผนการดำเนินงาน เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นมากประการหนึ่งที่ผู้บริหารควรจะได้กำหนดแผนการดำเนินงานว่างานต่างๆ ควรจะดำเนินงานอย่างไร และมีขั้นตอนอย่างไรบ้าง แผนการดำเนินงานควรเป็นแผนที่ค่อนข้างแน่นอนและรัดกุมเพื่อที่จะได้เป็นการเตรียมตัวในการดำเนินงานไว้ล่วงหน้า

6. การจัดการประเมินผลการทำงาน ในการดำเนินงานอะไรก็ตาม ผู้บริหารควรจะได้มีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อหาทางปรับปรุงหรือช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการทำงาน ข้อที่ผู้บริหารควรระวังก็คือ การติดตามและดูแลการดำเนินงานนั้นอย่างให้เป็นการก้าวถอยอำนาจในการดำเนินงานของผู้รับผิดชอบจนเกินไปนัก จนทำให้เกิดความรู้สึกว่าคนไม่มีอิสระในการทำงาน จะทำให้เกิดผลเสียหลายมากกว่าผลดีในการทำงาน

สรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการจัดการงานวิชาการของโรงเรียนนั้นประกอบด้วย การมีภาวะผู้นำ การนิเทศภายใน เทคนิคในการวางแผนเรื่องหลักสูตร เทคนิคการวางแผนจัดอัตรากำลังคน เทคนิคในการประเมินผล เทคนิคในการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้กับบุคลากรในงานวิชาการและการจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์และอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวกในการจัดการงานวิชาการ

3.2 ครู

ครุฑามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 1 – 10) จำเป็นต้องมีคุณลักษณะของ “ครูยุคใหม่” เพื่อจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนค้นพบตนเองและเรียนรู้ได้ตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจมีศักยภาพตามความสามารถของตนเอง ดังนี้

1. ส่งเสริมความเป็นผลเมืองดี ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2. ให้มีความรักชาติ มีความสามัคคี ความเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความซื่อสัตย์ ผลงานดีเด่นของไทย รู้จักดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราชและรู้จักแบบอย่างวัฒนธรรมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ที่งดงามของชาติ

3. ส่งเสริมให้มีคุณภาพในการดำรงชีวิต มีคุณธรรมประจำใจ และมีคุณสมบัติต่างๆ อันพึงประสงค์ของสังคมไทย

4. ส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในการพัฒนาสร้างสรรค์และแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี โดยอาศัยคุณธรรมและวิชาการทางวิทยาศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญ

5. เสริมสร้างบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว ชุมชน ประเทศ และในประชาคมโลก

6. ให้เกิดความรักความผูกพันกับท้องถิ่นของตน เห็นคุณค่า มีความรับผิดชอบตระหนักถึงการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

บทบาทของครูในการบริหารงานวิชาการ อารีรัตน์ วัฒนสิน (2544, หน้า 1– 6) ได้กล่าวว่า ครูอาชีพตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ไว้ว่า ครูเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพให้ครบทุกด้าน ทั้งด้านความดี มีปัญญา มีสุขภาพกายแข็งแรง มีความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข มีความเป็นไทยและสามารถพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ ครูจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ครูอย่างสมบูรณ์แบบ สร้างความมั่นใจให้สังคมยอมรับว่าครูอาชีพเป็นสถาบันวิชาชีพชั้นสูง ครูต้องปรับตัวเองเพื่อเข้าสู่ครูอาชีพโดยมีภาระงานดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับข้อมูลตนเองและชุมชน รวมทั้งสามารถพัฒนาสาระเพิ่มเติมได้ เช่น

1.1 ร่วมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลชุมชนทุกด้าน

1.2 ร่วมกำหนดโครงสร้างหลักสูตร โดยเฉพาะการกำหนดเวลา

1.3 ใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะกลุ่มสาระที่มีความถนัดมากที่สุด ร่วมมือกันกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี

1.4 รวมครูที่รับผิดชอบการสอนชั้นเดียวกันออกแบบหลักสูตรชั้น / ปี

1.5 ออกแบบการเรียนรู้ โดยจัดทำเป็นแผนการเรียนรู้รายคาบ / ปี

1.6 ร่วมกำหนด ระบบ วิธีการ และเกณฑ์ การวัดและประเมินผลของสถานศึกษา

2. การพัฒนาการสอน ครูอาชีพต้องพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน ดังนี้

2.1 เป็นครูภาษาไทย ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ และเป็นเครื่องมือสื่อสารแสวงหาความรู้ ครูทุกคนต้องเป็นครูภาษาไทย ดูแลการพัฒนาด้านภาษา

2.2 เป็นครูแนะแนว ครูต้องรู้จักผู้เรียน ค้นหาวิธีการเรียนรู้ที่นักเรียนถนัด เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของผู้เรียน

2.3 เป็นครูหน้าที่ พลเมือง ดีลธรรม การจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน ครูต้องแทรกการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์

2.4 เป็นครูวัดผล การเรียนการสอนต้องควบคู่การประเมินตามสภาพจริง เพราะจะเป็นผลดีในการดูแลพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนได้รับการแก้ไขปรับปรุง พัฒนาการเรียนรู้ทันเพื่อน ครอบคลุมทุกผลการเรียนรู้

2.5 เป็นครูวิจัย คือการประเมินตนเองว่าการสอนบรรลุผลตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ ควรต้องปรับปรุงพัฒนาคุณภาพอะไร อย่างไร

2.6 ครูอาชีพต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เมื่อได้รับมอบหมายให้เป็น ผู้สอนหน่วยการเรียนรู้ใด หรือรายวิชาใด ต้องศึกษาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อครูสามารถ ได้ตอบกับผู้เรียนได้อย่างมั่นใจ และสามารถนำคำตอบผิดของผู้เรียนมาตั้งคำถามใหม่เพื่อให้ ผู้เรียนหา คำตอบได้เองเป็นการกระตุ้นกระบวนการคิดและการสรุปองค์ความรู้ที่ดี และ นอกจากนั้นครูยังสามารถตรวจสอบผลงานผู้เรียนที่มีวิธีการหลากหลายแตกต่างกันได้อย่าง มั่นใจ

สรุปได้ว่า ครูนับเป็นผู้ที่มีบทบาทและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่องานวิชาการ ครู จะต้องทำหน้าที่พัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีศักยภาพทั้งในด้านทักษะ ความรู้ความสามารถและ ความซื่อสัตย์รวมถึงมีคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สังคมต้องการ

3.3 คณะกรรมการ

บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2547, หน้า 25 – 26) ได้กล่าวไว้ในมาตรา 40 ว่า “ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่า ปริญญา และสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือ ผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ ให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่า ปริญญาและสถานศึกษาอาชีวศึกษาอาจมีกรรมการเพิ่มขึ้น ได้ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา”

สรุปได้ว่า บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นข้อกำหนดความพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติว่า ทุกโรงเรียนจะต้องกำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนของแต่ละสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.4 ผู้ปกครอง

บทบาทของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนเป็นหน่วยงานของสังคม ทำหน้าที่หลักในการให้การศึกษอบรมอย่างเป็นระบบแก่เด็กเพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดี และมีประสิทธิภาพของสังคม แต่ถึงอย่างไรก็ตามโรงเรียนทำหน้าที่ให้การศึกษากับเด็กให้ครบทุกอย่างนั้นเป็นไปได้ การศึกษา คือ การจัดประสบการณ์ที่เป็นรากฐานของ ธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และเจตคติ ดังนั้น โรงเรียนจะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อให้ตรงความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน และความเหมาะสมกับเศรษฐกิจ สังคม ทั้งยังเป็นการถูกต้องตามระบอบประชาธิปไตย ในการให้ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอีกด้วย โดยถือว่าโรงเรียนเป็นของประชาชนเพื่อประชาชนในขณะเดียวกันโรงเรียนก็เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนากิจกรรมของโรงเรียน

อุทัย คลยเกษม, และอรศรี งามวิทยาพงศ์ (2540, หน้า 84 – 89) กล่าวว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีบทบาทสำคัญในการให้การสนับสนุนและพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนและโรงเรียนมีความสมบูรณ์ ซึ่งบทบาทที่สำคัญมีดังนี้

1. กำหนดวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน
2. ร่วมกันแสวงหาความร่วมมือจากภาคีอื่นๆ มาร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษา
3. ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
4. สนับสนุนทรัพยากร บุคคล ผลผลิต รายได้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2541, หน้า 21) ได้กำหนดบทบาทของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน ดังนี้ คือ

1. การช่วยเหลือด้านวิชาการ
2. ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ
3. ให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์
4. ให้การช่วยเหลือด้านแรงงาน
5. การดูแลรักษาความปลอดภัย
6. ให้การช่วยเหลือด้านสวัสดิการแก่คณะครูและนักเรียน
7. การช่วยเหลือด้านวิทยาการชุมชนหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

นงรัตน์ ศรีพรหม (2544, หน้า 22) ได้เสนอแนวทางที่สามารถจัดเพื่อให้ผู้ปกครองและชุมชน องค์การส่วนท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังนี้

1. การเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีบทบาทในรูปคณะกรรมการชุดต่างๆ ของโรงเรียน การเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบนี้โรงเรียนจะมีผู้เข้าร่วมให้คำปรึกษาร่วมตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ช่วยสอดส่องดูแลและวางแผน เพื่อพัฒนาโรงเรียนมีกิจกรรมหลากหลายที่โรงเรียนสามารถจัดให้ผู้ปกครองชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา เช่น

- 1.1 ร่วมกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน
- 1.2 ร่วมจัดทำธรรมนูญโรงเรียน แผนการพัฒนาโรงเรียนและแผนปฏิบัติการประจำปี

- 1.3 จัดหาทุกการศึกษา
- 1.4 การพัฒนาบุคลากร
- 1.5 การพัฒนาอาคารสถานที่สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก

โรงเรียน

- 1.6 การจัดอาหารเสริม อาหารกลางวัน
- 1.7 การจัดโครงการเยี่ยมบ้าน
- 1.8 การประชาสัมพันธ์โรงเรียน ฯลฯ

2. การเข้ามามีส่วนร่วมด้านวิชาการ

ผู้ปกครอง ชุมชน สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนได้หลายรูปแบบ ดังนี้

2.1 เป็นผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่บ้าน โดยการช่วยเหลือกระตุ้นและพัฒนากิจการด้านต่างๆ เช่น พัฒนาการด้านภาษา การรักการอ่าน การปลูกฝังคุณธรรม นอกจากนี้ยังช่วยเหลือในเรื่องการทำการบ้านของเด็กและแนะแนวในเรื่องต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

2.2 การเป็นวิทยากรโรงเรียน ควรจัดให้มีการสำรวจคนในชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือในด้านวิชาการ เช่น ใครมีความรู้ความสามารถพิเศษในเรื่องใด ก็เชิญมาเป็นวิทยากรพิเศษหรือเป็นคณะกรรมการในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

2.3 การเป็นผู้ช่วยครู การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนมิได้จำกัดอยู่เพียงในห้องเรียนเท่านั้น โรงเรียนต้องดำเนินการให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อช่วยพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

2.4 เป็นผู้ร่วมประเมินผล ในแต่ละปีการศึกษา โรงเรียนควรจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงาน โดยเชิญผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผลการ

ดำเนินงาน เช่น ประเมินผลงาน / โครงการต่าง ๆ ว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่อย่างไรมีปัญหาอุปสรรคอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานในปีต่อไป

2.5 ในกิจกรรมด้านอื่นๆ ในโรงเรียน ในแต่ละปีการศึกษาโรงเรียนจะมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเกือบตลอดปี โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยเชิญมาเป็นแขกของโรงเรียนหรือร่วมเป็นคณะกรรมการจัดงานต่างๆ เช่น กิจกรรมวันสำคัญ การแข่งขันกีฬานักเรียน การจัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียน ฯลฯ

สรุปได้ว่า ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยอาจเข้ามามีบทบาทในรูปคณะกรรมการชุดต่างๆ ของโรงเรียน การเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ โรงเรียนจะมีผู้เข้าร่วมให้คำปรึกษาร่วมตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ช่วยสอดส่องดูแล และวางแผนเพื่อพัฒนาโรงเรียน มีกิจกรรมหลากหลายที่โรงเรียนสามารถจัดให้ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา เช่น ร่วมกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ร่วมจัดทำธรรมนูญโรงเรียน แผนการพัฒนาโรงเรียนและแผนปฏิบัติการประจำปี จัดหาทุนการศึกษา ช่วยพัฒนาดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เป็นต้น ในการดำเนินการดังกล่าวนอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียน ต่อชุมชน และผู้ปกครองนักเรียนแล้ว ที่สำคัญที่สุดยังก่อประโยชน์ให้กับนักเรียนอีกด้วย แต่ทั้งนี้ครู และผู้บริหารโรงเรียนจะต้องร่วมมือกันในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยให้ชุมชนเห็นว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

4. ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักของโรงเรียน ผู้บริหารจะต้องเข้าใจขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ เพื่อจะได้บริหารงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลซึ่งนักวิชาการ ได้แบ่งขอบข่ายของงานวิชาการไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 ข. หน้า 37) ได้กำหนดขอบข่ายของงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาไว้ดังนี้ 1) งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 2) งานด้านการเรียนการสอน 3) งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน 4) งานวัดผลและประเมินผล 5) งานห้องสมุด 6) งานนิเทศภายใน และ 7) งานประชุมอบรมทางวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 127) ระบุขอบข่ายของงานด้านวิชาการว่าประกอบด้วยงานต่อไปนี้

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ การวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนต่างๆ ส่วนหน้า
2. การจัดทำดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดตารางสอนการจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การจัดเอกสารแบบเรียน การปรับปรุงการเรียน การสอนการฝึกงาน

3. การจัดบริการเกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและส่งเสริมการจัดหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ และคุณภาพได้แก่การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัดห้องสมุด

4. การวัดและการประเมินผล เป็นกระบวนการตรวจสอบ ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอน

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ (2546, หน้า 98) ได้กำหนดขอบข่ายภารกิจงานวิชาการของสถานศึกษาไว้ 8 ด้าน ดังนี้ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 4) การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 5) การพัฒนาและการใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 8) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 32) ได้กำหนดขอบข่ายของงานวิชาการของสถานศึกษาไว้ 12 ประการ ดังนี้คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนา นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น 12) การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

จากที่นักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาได้กำหนดวิธีการและขอบข่ายการบริหารงานวิชาการไว้แล้ว สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 32 – 38) ได้สรุปว่าของการบริหารงานวิชาการมี 12 ด้าน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น และ 12) การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย มีความประสงค์ที่จะศึกษาการบริหารงานตามขอบข่ายของกระทรวงศึกษาธิการ ใน 7 ด้าน ด้วยกันโดยรวมงานทั้ง 12 ด้านของกระทรวงศึกษาธิการเข้าด้วยกัน ดังนี้คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา และการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ 5) การนิเทศการศึกษา

พัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 6) การแนะแนวการศึกษา และ 7) การส่งเสริม สนับสนุนงานด้านวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ซึ่งขอบข่ายตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดมานั้น จะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาใช้เป็นหลักใน การปฏิบัติงานและผู้วิจัยได้ยึดขอบข่ายทั้ง 7 ด้านเป็นกรอบในการวิจัยและผู้วิจัยขอเสนอสาระเพิ่มเติมในแต่ละด้าน ดังนี้

4.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

4.1.1 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

ปรียาพร วงศ์อนุครโรจน์ (2542, หน้า 25) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการ และการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามที่มุ่งหมายไว้
2. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษา โดยมีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลผลิต ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จทางการศึกษา เป็นต้น
3. หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

กมล ภูประเสริฐ (2545, หน้า 35) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานว่าหมายถึง การนำเอาหลักสูตรแกนกลางและสาระหลักสูตรมาร่วมกันจัดทำโดยให้มีความสมบูรณ์ในเรื่องของ มาตรฐานช่วงชั้น มาตรฐานรายปี / รายภาค สาระการเรียนรู้รายปี หรือรายภาค เวลาเรียน หน่วยกิต คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ถวัลย์ มาศจรัส (2545, หน้า 8 – 19) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจตรงกัน ซึ่งเริ่มตั้งแต่การเขียนหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ หรือข้อมูลอื่นๆ ที่สามารถ สื่อความหมายให้เข้าใจตรงกันได้

จำรัส มิกุล (2542, หน้า 39) ได้กล่าวว่า หลักการของหลักสูตรที่จะสร้างขึ้น จำเป็นต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาและสนองต่อความต้องการของสังคมที่ใช้หลักสูตรนั้นๆ ในสภาพความเป็นจริงของปัจจัยพื้นฐานทางวัฒนธรรม ทางสังคม เศรษฐกิจ สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ส่วนการกำกับติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอนนำความรู้ ความเข้าใจจากการพัฒนาเกี่ยวกับหลักสูตรไปปฏิบัติในสถานศึกษาโดยพิจารณาจากการรายงานต่างๆ เช่น แบบบันทึกสังเกตการสอน แผนการสอน บันทึกผลหลังสอน

ทาบ (Taba, 1962, p. 9) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ต่างๆ ที่โรงเรียนและครูผู้สอนจัดขึ้น เพื่อให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะที่ตั้งจุดหมายไว้

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ต่างๆ ที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อให้ นักเรียนเกิดพัฒนาการทุกๆ ด้าน เช่น ร่างกาย สติปัญญา เจตคติ คุณธรรมจริยธรรม การดำรงชีวิต โดยจัดให้มีขึ้นตลอดเวลาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

4.1.2 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536, หน้า 7 – 8) ได้กำหนด บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการนำหลักสูตรไปใช้ว่า มีแนวทางปฏิบัติดังนี้

1. จัดให้มีหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น กำหนดการสอน คู่มือครู และแผนการสอนให้เพียงพอและครบถ้วนทุกระดับชั้น
2. ศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรให้ชัดเจน ตั้งแต่หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระ ตลอดจนการวัดผลประเมินผลโดยอาจตั้งเป็น คณะกรรมการการศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารวิชาการ หัวหน้ากลุ่มประสบการณ์และครูผู้สอน ร่วมเป็นกรรมการ
3. วางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ โดยการจัดประชุมผู้เกี่ยวข้องและครูผู้สอน เพื่อชี้แจงแนะนำทบทวนหลักสูตรก่อนเปิดภาคเรียนหรือก่อนลงมือสอน
4. นิเทศติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล การนำหลักสูตรไปใช้โดยพิจารณาจากรายงานต่างๆ เช่น แบบบันทึกการสังเกตการสอน แผนการสอน บันทึกการสอน
5. ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตรโดยการวิเคราะห์ ปัญหา และสาระทั้งในส่วนบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน และในส่วนปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง
6. พัฒนาตนเองและครูผู้สอน ให้มีความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรอยู่เสมอ โดยเข้าร่วมประชุมสัมมนา อบรม ฟังการอภิปรายหรือสนทนาร่วมกับผู้มีความรู้ด้านหลักสูตร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 40 – 41) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาว่า หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการ และการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามที่มุ่งหมายไว้ หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษาโดยมีปัจจัยนำเข้า เช่น ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ และเป็นแผนการจัดการเรียนการสอนที่ มุ่งอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่แต่ละสถานศึกษา ชุมชน สังคมต้องการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 34) ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติ ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 สาระแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและความ ต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น

2. วิเคราะห์สภาพแวดล้อม และประเมินสถานภาพสถานศึกษา เพื่อ กำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตร สถานศึกษา ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยพยายาม บูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน และระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตาม ความเหมาะสม

4. นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และบริหารจัดการ การใช้หลักสูตรให้เหมาะสม

5. นิเทศการใช้หลักสูตร

6. ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

7. ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ (2546, หน้า 99) ได้ กำหนดแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ไว้ดังนี้คือ

1. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความ ต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม และเป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. บริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

3. นิเทศเพื่อการพัฒนาการใช้หลักสูตรภายในสถานศึกษา

4. ติดตามประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา และรายงาน ผลให้เขตพื้นที่ การศึกษารับทราบ

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การนำหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้ สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่น ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย การจัดทำโครงสร้างหลักสูตร การจัดทำ สาระของหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การกำหนดการ วัดผลประเมินผล การสนับสนุนการจัดการศึกษา และการเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. วิเคราะห์สภาพแวดล้อม และประเมินสถานภาพสถานศึกษา
3. จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่างๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตร

สถานศึกษา

4. นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
5. นิเทศการใช้หลักสูตร
6. ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร
7. ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

4.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

4.2.1 ความหมายการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเป็นผลจากการฝึกและประสบการณ์ แต่มิใช่ผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติ ได้มีผู้ให้ความหมาย เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

ชูศรี สุวรรณโชติ (2544, หน้า 97 – 99) ได้กล่าวว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การนำปัญหาที่ได้จากการศึกษามาพัฒนาปรับปรุงใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

เกษม วัฒนชัย (2545, หน้า 12 – 15) ได้กล่าวว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การรับการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ ศรัทธา เจตคติ ค่านิยม ทักษะการงาน ทักษะชีวิต และการครองตน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมของผู้เรียน ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้เกิดกับผู้เรียน และโดยผู้เรียนเท่านั้น ซึ่งมีหลักของการเรียนรู้ดังนี้

1. บุคคลจะเรียนรู้ได้ดีขึ้น เมื่อสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้ หรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ก่อนแล้ว

2. บุคคลจะเรียนรู้ได้เฉพาะในสิ่งที่สนใจที่จะเรียน และต้องอยากที่จะเรียน

3. ขั้นตอนการเรียนรู้เริ่มจากง่ายไปหายาก ความเข้าใจในแต่ละขั้นตอนจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับว่าคน ยังคงความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนต้น ๆ ได้มากน้อยเพียงใด

4. การสร้างเงื่อนไขเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยในการเรียนรู้ และช่วยในการเปลี่ยนแปลง เช่น การให้รางวัล หรือการยกย่อง

5. หากผู้สอนและผู้เรียน กำหนดเป้าหมายในแต่ละขั้นตอนของการเรียนรู้ และหากผู้เรียนทำได้สำเร็จ ย่อมเป็นแรงส่งหนุนเพื่อให้ผู้เรียนเฝ้ารอเรียนในขั้นต่อไป

6. ส่วนใหญ่การเรียนรู้ได้จากการลองถูกลองผิดเช่นกัน ดังนั้นหากผู้เรียนทำพลาด แล้วแก้ไขจนถูกต้อง โดยที่ผู้สอนจะช่วยเหลือหรือไม่ก็ตาม ย่อมเป็นการเรียนรู้ที่ส่ววิธีหนึ่ง

7. การพัฒนาแนวคิดไปพร้อม ๆ กับกระบวนการเรียนรู้ จะช่วยสร้างมโนภาพในใจแก่ผู้เรียน ซึ่งจะเชื่อมโยงกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเข้าได้

8. การเรียนรู้ที่ริเริ่มโดยผู้เรียน ซึ่งทุ่มเทและใจจดใจจ่ออยากเรียน ย่อมก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ถาวร และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด

9. หากผู้เรียนพร้อมที่จะวิจารณ์ตนเอง และประเมินตนเองอย่างเป็นกลาง ตรงไปตรงมาก็จะเป็นพื้นฐานให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ฟังตนเองได้ และเป็นอิสระ

10. ในโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด คือการเรียนรู้ในวิธีการและกลไกของการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2545 ข, หน้า 27) ได้กล่าวว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การตรวจสอบและทบทวนขั้นตอนการดำเนินงานในการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ในการพัฒนา รวมถึงความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 34 – 35) ได้กล่าวว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การส่งเสริมให้ครูมีการจัดทำแผน และจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสาระหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ผูกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญห ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระกิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการสอนตามความเหมาะสม

สรุปได้ว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การตรวจสอบและทบทวนขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ในการพัฒนา หรือปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ในการพัฒนา รวมถึงความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน

4.2.2 แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ชูศรี สุวรรณโชติ (2544, หน้า 97 – 99) ได้กล่าวว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ต้องกำหนดแผนการพัฒนา โดยยึดแนวทางในการวางแผน ดังนี้

1. การศึกษาปัญหา เพื่อให้รู้ถึงปัญหาและความต้องการของสังคม และในทุกๆ ด้าน

2. การกำหนดข้อมูล เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหา ข้อมูลที่กำหนดจะต้องเป็นข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาปัญหา

3. กำหนดสมมติฐาน การวางแผนการพัฒนาหลักสูตร

4. กำหนดแนวทาง ในการดำเนินงาน เพื่อที่จะได้กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรตั้งแต่ต้นจนสำเร็จลุล่วงของการพัฒนาหลักสูตร

5. การเลือกบุคคลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญมาก เพราะการพัฒนาหลักสูตรจะสำเร็จไปได้ด้วยดีต้องมีบุคคลที่มีคุณภาพในการทำงาน บุคคลที่ควรกำหนดไว้ในแผนได้แก่ นักพัฒนาหลักสูตร นักวิชาการศึกษา ศึกษาในเทศก์ และครูผู้สอน

กมล ภูประเสริฐ (2545, หน้า 40) ได้กล่าวว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน มีแนวความคิดตลอดจนข้อเสนอทางเทคนิคการสอนหลายประการ ทั้งที่เกิดขึ้นในอดีต แต่ยังมีผลดี และที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอันเป็นผลจากการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้ ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนได้ผลดี ทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีความสามารถ ความคิด ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมตามที่คาดหวังไว้

กรมวิชาการ (2545 ข, หน้า 27) ได้กล่าวว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ต้องดำเนินการ ดังนี้

1. สถานศึกษาไม่ผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา ข้อเสนอแนะต่างๆ มาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ

2. สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการและปรับปรุงกระบวนการต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ และเป้าหมาย รวมทั้งยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาในปีต่อไป

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545, หน้า 94) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิผลคือ เหมาะสมกับธรรมชาติและวัยของผู้เรียน เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและชีวิตจริงทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ชุมชน โดยครูจะต้องมีวิทยาการท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ และออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแหล่งเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 34) ได้เสนอแนะแนวทางการปฏิบัติในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ผูกทักษะ กระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

และการปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่างๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระกิจกรรม โดยจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการสอนตามความเหมาะสม

3. จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอน แก่ครูในกลุ่มสาระต่างๆ โดยเน้นการนิเทศ ที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกัน หรือแบบอื่นๆ ตามความเหมาะสม

4. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ (2546, หน้า 99) ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. จัดทำแผนการเรียนรู้ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม
2. จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสมทั้งด้านเวลา สาระการเรียนรู้ผู้เรียน
3. จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงจากแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้
4. ใช้การแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้
5. ให้ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้
6. ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การตรวจสอบและทบทวนขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ในการพัฒนา หรือปรับปรุงเพื่อให้มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ในการพัฒนา รวมถึงความต้องการของสถานศึกษา และชุมชน โดยมีแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย

1. การตรวจสอบและทบทวนขั้นตอนในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร
2. ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ผูกทักษะกระบวนการคิด ให้อำนาจการแก้ไขปัญหาจากประสบการณ์จริง ส่งเสริมการรักการอ่าน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม
4. จัดให้มีการนิเทศการสอน โดยเน้นการนิเทศที่เป็นแบบกัลยาณมิตร
5. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู พัฒนากระบวนการเรียนรู้

4.3 การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน

4.3.1 ความหมายการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน

งานวัดผลและประเมินผลมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นกิจกรรมทางวิชาการที่สำคัญ เพราะการวัดผล และประเมินผลทำให้ทราบว่า การเรียนการสอน ได้ผลเพียงใด บรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ นักการศึกษาได้กล่าวว่า

วิชย ดิสสระ (2535, หน้า 116) กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผล หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่ยึดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นประการสำคัญ การวัดผล และประเมินผล นี้สามารถดำเนินการได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ก่อนการดำเนินการ เป็นการดำเนินการในช่วงเวลาที่ยังไม่ได้นำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน เป็นการประเมินหลักสูตรหลังจากที่ได้วางแผนไว้
2. ขณะดำเนินการ เป็นการดำเนินการในช่วงเวลาที่กำลังนำหลักสูตรที่ได้วางแผนไปใช้ในโรงเรียน ทั้งนี้ต้องยึดหลักการและเหตุผลในชั้นวางแผนหลักสูตรไปใช้
3. หลังดำเนินการ เป็นการดำเนินการ ในช่วงเวลาที่นำหลักสูตรไปใช้แล้ว เป็นการวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้น จากการเรียนการสอนหรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการวางแผนพัฒนาหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ ตลอดจนความคิดเห็นของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

วิชย วงษ์ใหญ่ (2537, หน้า 201) ได้กล่าวว่า การติดตามประเมินผล หมายถึง การวางแผน กำหนดวิธีการประเมิน และการประเมินผล ในการประเมินจะต้องประเมินในสาระสำคัญของตัวบ่งชี้ (indicator) ที่อธิบายถึงประสิทธิภาพของการใช้ หลักสูตรว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ การนำหลักสูตรไปใช้ควรมีการประเมินผลเกี่ยวกับหลักสูตรวัตถุประสงค์ ของการประเมินผลเพื่อพิจารณาว่าตรงกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร หรือเพื่อใช้ในการตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร ซึ่งมีการประเมินทั้งในเรื่องตัวหลักสูตรหรือประเมินแผนประเมินการดำเนินงานตามหลักสูตรและผลการใช้หลักสูตร ซึ่งทั้งสามมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 40 – 42) ได้กำหนดการเทียบโอน ผลการศึกษาเนื่องจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ต่างๆ ได้ 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษา นอกระบบ และการศึกษาคตามอัธยาศัย ในขณะที่กำหนดให้การศึกษาตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานมีระยะเวลาตลอดหลักสูตร 12 ปี โดยการศึกษาในช่วงเวลา 9 ปีแรก เป็น การศึกษาภาคบังคับซึ่งผู้ที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 7 จะต้องเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่ 16 เว้นแต่จะสอบได้ชั้นปีที่ 6 ของการศึกษาภาคบังคับก่อนครบเกณฑ์อายุดังกล่าว ข้อกำหนดข้างต้นส่งผลให้ผู้ศึกษาตามรูปแบบต่างๆ จะต้องมีความรู้ ความสามารถตาม มาตรฐานของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้รับรองผลการเรียนตามเกณฑ์ของหลักสูตร

ดังกล่าวด้วย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ศึกษาในระบบ นอกกระบบ และศึกษาตามอัธยาศัยได้รับการเทียบระดับการศึกษา และรับรองความรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการเทียบระดับการศึกษา ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้ผู้เรียนจากรูปแบบการศึกษาต่าง ๆ สามารถเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของตนจากการศึกษาในระบบอื่น ไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนในระบบที่กำลังศึกษาอยู่ได้และให้ผู้เรียนที่ย้ายสถานศึกษาสามารถใช้การเรียนจากสถานศึกษาเดิม ไปเป็นส่วนหนึ่งของผลการศึกษาของตน จึงกำหนดให้มีการเทียบโอนการศึกษา ดังนี้

1. การเทียบระดับการศึกษา

1.1 การเทียบระดับการศึกษาในระบบ ในการนำผลการเรียนความรู้ที่ได้จากการศึกษาในระบบ ทั้งการศึกษาจากต่างประเทศและภายในประเทศ ประเภทสามัญศึกษา และประเภทอาชีวศึกษา การศึกษาเฉพาะทาง มาเทียบเท่ากับการศึกษาในระบบในระดับใด ระดับหนึ่งแนวดำเนินการเทียบระดับการศึกษา มีดังนี้

1.1.1 เป็นการพิจารณาเทียบระดับ จากหลักฐานการศึกษา ที่แสดงระบบ การศึกษาตามหลักสูตรหนึ่ง ในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญา

1.1.2 เป็นการเทียบเคียงหลักสูตร และสิ่งที่กำหนดเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่สำคัญกับหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ที่อยู่ในระดับเดียวกัน ตามกรอบหลักสูตรที่กำหนด

1.1.3 หน่วยงานกลางเป็นผู้พิจารณาเทียบระดับการศึกษาในระบบ และเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดทำระเบียบ หลักเกณฑ์ประกาศ แนวปฏิบัติ เอกสารและข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเผยแพร่ให้ทราบทั่วกัน

1.1.4 ผู้ขอเทียบระดับการศึกษาในระบบ ได้แก่ บุคคล หน่วยงาน สถานศึกษา สถาบันการศึกษา

1.1.5 ผู้ที่ได้รับการยอมรับให้เทียบระดับการศึกษา จะได้รับเอกสาร / หลักฐานแสดงผลการเทียบระดับการศึกษา

1.2 การเทียบระดับการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการนำผลการเรียน ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ที่ได้รับจากการศึกษาที่ไม่แบ่งระดับ และการศึกษาตามอัธยาศัย มาประเมินเพื่อเทียบเท่าการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งแนวดำเนินการเทียบระดับการศึกษาที่ให้ไปตามที่กฎกระทรวง และระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลเทียบระดับการศึกษา ซึ่งมีแนวดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 การเทียบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษา ที่รัฐมนตรีกำหนดให้เป็นหน่วยงานเทียบระดับการศึกษา ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ

จำนวนไม่เกิน 5 คน โดยเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ในสาขาวิชาการศึกษาในระดับนั้น จำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน และมีผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านการวัดผลประเมินผล จำนวน 1 คน

1.2.2 ผู้ขอเทียบระดับการศึกษา ต้องไม่เป็นผู้ที่กำลังศึกษาที่ต่ำกว่าระดับที่จัดการศึกษาในระบบ หรือการศึกษานอกระบบที่แบ่งระดับเช่นเดียวกับการศึกษาในระบบ

1.2.3 ผู้ขอเทียบระดับการศึกษาต้องสำเร็จการศึกษาในระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าระดับที่ประสงค์จะขอเทียบหนึ่งระดับ ยกเว้นการขอเทียบระดับประถมศึกษา

1.2.4 สถานศึกษาต้องกำหนดระยะเวลาที่ให้มีการเทียบระดับการศึกษา โดยประกาศเป็นการทั่วไปอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

1.2.5 การประเมินเทียบระดับการศึกษา ให้ประเมินให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ ตามมาตรฐานของหลักสูตร โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ผลการประเมินจะได้เป็น “ผ่าน – ไม่ผ่าน” หากไม่ผ่านการประเมินสามารถเก็บสะสมผลการประเมินไว้ได้ 5 ปี

1.2.6 ผู้ผ่านการประเมินเทียบระดับการศึกษา จะได้รับประกาศนียบัตรเป็นหลักฐานแสดงการเทียบระดับการศึกษา

2. การเทียบโอนผลการเรียน

การเทียบโอนผลการเรียน เป็นการนำผลการเรียนซึ่งเป็นความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้เรียน ที่เกิดจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย มาประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรใด หลักสูตรหนึ่ง แนวดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการเทียบโอนผลการเรียน ดังนี้

2.1 ผู้ขอเทียบโอนต้องขึ้นทะเบียนเป็นนักเรียน หรือนักศึกษาของสถานศึกษาใดสถานศึกษาหนึ่ง โดยสถานศึกษาดังกล่าวดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ในภาคเรียนแรก ที่ขึ้นทะเบียนเป็นนักเรียนหรือนักศึกษา ยกเว้นกรณีมีเหตุผลจำเป็น

2.2 จำนวนหมวดวิชา รายวิชา จำนวนหน่วยการเรียนรู้ที่จะรับเทียบโอน และอายุของผลการเรียนที่จะนำมาเทียบโอน ให้อยู่ในดุลยพินิจของ คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และวิชาการของสถานศึกษา ทั้งนี้ เมื่อเทียบโอนแล้วผู้ขอเทียบโอนต้องมีเวลาเรียนอยู่ใน สถานศึกษาที่รับเทียบโอนไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน

2.3 ในกรณีมีเหตุจำเป็นระหว่างเรียน ผู้เรียนสามารถแจ้งความจำนงขอไปศึกษาบางรายวิชาในสถานศึกษาอื่น แล้วนำผลมาเทียบโอนได้ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการของสถานศึกษา

2.4 การเทียบโอนผลการเรียน ให้ดำเนินการในรูปคณะกรรมการ
เทียบโอนผลการเรียน จำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน แต่ไม่เกิน 5 คน

2.5 การเทียบโอนให้ดำเนินการ ดังนี้

2.5.1 กรณีผู้ขอเทียบโอน มีผลการเรียนมาจากหลักสูตร
ต่างๆ ให้มหาวิทยาลัย วิทยาลัย หรือหน่วยการเรียนรู้ที่มีจุดประสงค์และเนื้อหาสอดคล้องกันไม่น้อย
กว่า ร้อยละ 60 มาเทียบโอนผลการเรียนได้ และพิจารณา ให้ระดับผลการเรียนให้สอดคล้องกับ
หลักสูตรที่รับเทียบโอน

2.5.2 กรณีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์
ให้พิจารณาเอกสารหลักฐาน (ถ้ามี) โดยให้มีการประเมินด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย และให้
ระดับผลการเรียนตามเกณฑ์การประเมินผลการเรียนของหลักสูตรที่รับเทียบโอน

สรุปได้ว่า การวัดผล ประเมินผล หมายถึงกระบวนการที่ใช้พัฒนาคุณภาพ
ผู้เรียน เพื่อวัดความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็น
ประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ และการเทียบ
โอนผลการเรียน หมายถึงการนำความรู้ ทักษะประสบการณ์ที่ได้จัดการศึกษาในรูปแบบต่างๆ
หรือจากการประกอบอาชีพมาเทียบโอนเป็นผลการเรียนของหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง ในระดับที่
กำลังศึกษาอยู่

4.3.2 แนวทางการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 35) ได้เสนอแนวทางการปฏิบัติ
วัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ไว้ดังนี้

1. กำหนดระเบียบ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล
ของสถานศึกษา

2. ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผล และประเมินผลแต่ละรายวิชาให้
สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และ
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3. ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอน
โดยเน้นการประเมินสภาพจริง จากกระบวนการ การปฏิบัติ และผลงาน

4. จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และผลการเรียน
จากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการ และอื่นๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

5. พัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ (2546, หน้า 100) ได้
กำหนดขอบข่ายการดำเนินงานการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน ไว้ดังนี้ คือ

1. กำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา

2. จัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา ให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผล ประเมินผลของสถานศึกษา
3. วัดผล ประเมินผล เทียบโอนประสบการณ์ เทียบโอนผลการเรียน และอนุมติผล การเรียนในสถานศึกษา
4. จัดให้มีการประเมินผล การเรียนทุกช่วงชั้น และจัดให้มีการซ่อม เสริมกรณีที่มีผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน
5. จัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผล
6. มีการเทียบโอนผลการเรียนโดยคณะกรรมการ
7. จัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผล การเรียนเพื่อใช้ในการอ้างอิงตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน มีแนวทางการ ดำเนินงานดังนี้คือ

1. กำหนดระเบียบแนวทางปฏิบัติ การวัดผลประเมินผล
2. ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผลประเมินผล รายวิชา
3. ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลประเมินผล ตามสภาพจริง
4. จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ในทุกๆ ส่วน
5. พัฒนาเครื่องมือวัดผลประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

4.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการ ศึกษา และการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

4.4.1 ความหมายการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษาและการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

ปิยรัตน์ นิมสกุล (2539, หน้า 15) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมและ เทคโนโลยีทางการศึกษา ว่าหมายถึง สิ่งต่าง ๆ เรื่องราวต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งอาจเป็น แนวคิดใหม่ การปฏิบัติใหม่ ทั้งที่สามารถมองเห็นและสัมผัสได้ และไม่สามารถสัมผัสได้ด้วย ประสาทสัมผัสทั้งห้า รวมทั้งที่เป็นแบบแผนพฤติกรรม ความประพฤติกของสังคม ประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ ตลอดจนสิ่งประดิษฐ์ วิทยาการใหม่ และด้านที่ไม่เป็นวัตถุได้แก่ ความเชื่อ ความนึกคิด ความศรัทธาซึ่งเป็นเรื่องใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของบุคคล

ชูศักดิ์ ชำนิมพ์ (2540, หน้า 13) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า นวัตกรรมและ เทคโนโลยี หมายถึงกระบวนการหรือวิธีการสรุปใหม่ ๆ ที่แปลกไปจากเดิม โดยอาจจะได้มาจากการคิดค้นขึ้น หรือการปรับปรุงเสริมแต่งสิ่งเก่า และสิ่งเหล่านี้ได้รับการทดลองและการพัฒนาจน เป็นที่เชื่อถือได้ ทำให้ระบบการบรรลุจุดมุ่งหมาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมธี รุ่งแสง (2540, หน้า 45) ได้กล่าวว่า นวัตกรรมและเทคโนโลยี หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ อาจเป็นความคิดพฤติกรรม หรือสังคมใหม่ หรืออาจเป็นการรับรู้ใน

ของใหม่และแบบอย่างใหม่ ๆ ในวัฒนธรรมหนึ่งและยังรวมไปถึงการค้นพบและการคิดประดิษฐ์
ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เกิดขึ้นอาจจัดได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ได้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4
มาตรา 25 ได้กำหนดไว้ว่ารัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงาน และการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอด
ชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ
สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ
แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น โรงเรียนทุก
แห่งซึ่งมีหน้าที่ดำเนินงานให้สนองนโยบาย ของพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าว จึง
จำเป็นต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และดำเนินการเพื่อให้
เกิดแหล่งเรียนรู้ขึ้นในโรงเรียนได้มีผู้กล่าวถึงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ไว้ดังนี้ (พระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 7)

ปัญญา แก้วกียูร (2545, หน้า 32) กล่าวว่าการพัฒนาแหล่ง
เรียนรู้หมายถึง การปรับปรุง ข่อมแซม แด่งเดิม หรือพัฒนา สถานที่ต่างๆ ที่ใช้ในการ
จัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จาก
แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ในรูปแบบต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 43-48) ให้ความหมายของแหล่ง
การเรียนรู้และศูนย์การเรียนรู้ว่าหมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสารสารสนเทศและประสบการณ์ที่
สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตัวเองตามอัธยาศัยอย่าง
กว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการ
เรียนรู้

สุวริย์ ศิริโกคาภิรมย์ (2546, หน้า 9) กล่าวว่า การวิจัยทางการศึกษา
เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับงานวิจัย ต้องอาศัยจิตใจ และเจตคติที่อยากรู้อยากเห็น ต้องการความ
จริงใจและใจกว้าง ต้องอาศัยสมมติฐานที่ว่าทุกสิ่งทุกอย่าง ต้องเป็นไปตามกฎและมีระเบียบ
ต้องมีการสังเกตเป็นเบื้องต้น เป็นการศึกษาในเรื่องของเหตุและผล มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะ
ค้นพบทฤษฎีและการลงความคิดเห็นสรุปเป็นหลัก ต้องมีการวางแผนทีละขั้นตอนในการ
รวบรวมและประเมินผลข้อมูล และต้องมีการจัดและสรุปข้อมูลที่รวบรวมได้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บท
ทางการศึกษาของไทย ได้ให้ความสำคัญกับการวิจัยและกำหนดไว้หลายมาตราที่ชี้ให้เห็นว่าการ
วิจัยเป็นกระบวนการที่ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการทำงานของผู้ที่เกี่ยวข้อง
การศึกษา ซึ่งเป็นกลไกที่นำไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

พจนานุกรมของเว็บสเตอร์ (Websters, 1981, p. 237) กล่าวว่า การ
วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาหมายถึงการค้นคว้า วิเคราะห์หรือทดลองอย่างละเอียด ใน

เรื่องของการจัดการศึกษาเพื่อหาข้อเท็จจริง และสามารถนำความรู้ใหม่ไปตั้งเป็นกฎทฤษฎีหรือแนวทางการศึกษาได้

สรุปได้ว่า การวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษา สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษาและการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ เป็นกระบวนการค้นหาความรู้และแนวทางปฏิบัติที่นำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เชื่อถือได้ สามารถนำผลการค้นพบมาแก้ไขการเรียนรู้หรือคัดลอกใจ ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการวิจัยเป็นกระบวนการเชิงระบบที่ใช้ การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี คือการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้ได้สิ่งใหม่ ความคิดใหม่ การปฏิบัติใหม่ วิทยาการใหม่ๆ นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการจัดการศึกษาระดับพื้นฐานที่มีความหลากหลาย โดยที่ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเองได้ และการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้เป็นการปรับปรุง ซ่อมแซม แต่งเติม หรือพัฒนา สถานที่ต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ในรูปแบบต่างๆ

4.4.2 แนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษาและการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

กมล ภูประเสริฐ (2545, หน้า 85) ได้กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนาเป็นเรื่องที่พูดกันมานาน แต่อาจเป็นเรื่องใหม่สำหรับสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา เหตุผลที่ว่าเป็นเรื่องใหม่นั้นเพราะว่ามีผู้ทำกันน้อย การวิจัยจึงเป็นภาระหนักสำหรับฝ่ายบริหาร แต่ในยุคของการปฏิรูปการศึกษา การวิจัยเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องทำ การบริหารการวิจัยและพัฒนาควรที่จะดำเนินการดังนี้ คือ การกระตุ้นความสนใจ หรือการสร้างตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัย โดยเฉพาะการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดความตื่นตัวที่จะเริ่มทำ การพัฒนาความสามารถของบุคลากรในการวิจัย โดยการจัดหาสื่อต่างๆ ให้บุคลากรได้ศึกษา หรือการจัดประชุมเชิงวิชาการ เชิงปฏิบัติการ การประชุมปรึกษาเพื่อวิเคราะห์ปัญหาของสถานศึกษาในด้านวิชาการ กำกับดูแลและส่งเสริมให้ดำเนินการแก้ปัญหาในลักษณะของงานวิจัย สนับสนุนให้มีการแสดงผลงานการวิจัยของสถานศึกษา และการวิจัยในชั้นเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 35) ได้เสนอแนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

1. สำรวจแหล่งการเรียนรู้ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษาชุมชนท้องถิ่นในเขตพื้นที่การศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง เพื่อศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหารจัดการ พัฒนาคุณภาพงานวิชาการในภาพรวมของสถานศึกษา

2. ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งการเรียนรู้ ประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนการเผยแพร่ผลงานการวิจัย หรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับบุคคล ครอบครัว สถานศึกษา องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่น

4. จัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ และประสานความร่วมมือสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในการจัดตั้ง ส่งเสริม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกัน

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ (2546, หน้า 101) ได้เสนอแนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา และการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน พัฒนาหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การใช้สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน รู้จักใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

2. จัดทำ สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา รวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษารวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 36) ได้เสนอแนวทางการพัฒนา นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาไว้ดังนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์ ความจำเป็นในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานวิชาการ

2. ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน

3. จัดทำสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการเรียนการสอนและการพัฒนางานด้านวิชาการ

4. ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดทำและการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ๆ

5. การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

สรุปได้ว่า แนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษาและการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ คือ การศึกษา วิเคราะห์ ความจำเป็นในการใช้ สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ จัด

ส่งเสริมให้ครูผลิต สื่อเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน จัดหาสื่อและเทคโนโลยี จัดหาแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ประสานขอความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการจัดการ และการผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ รวมทั้งทำการวิจัยประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาและแหล่งการเรียนรู้ทางการศึกษา เพื่อพัฒนาต่อไป

4.5 การนิเทศการศึกษา พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

4.5.1 ความหมายของการนิเทศการศึกษา พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537, หน้า 201) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การติดตามตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน การวางแผน กำหนดวิธีการประเมิน และการประเมินผล ในการประเมินจะต้องประเมินในสาระสำคัญของตัวบ่งชี้ (indicator) ที่อธิบายถึงประสิทธิภาพของการใช้หลักสูตรว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ การนำหลักสูตรไปใช้ควรมีการประเมินผลเกี่ยวกับหลักสูตรวัตถุประสงค์ของการประเมินผลเพื่อพิจารณาว่าตรงกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร หรือเพื่อใช้ในการตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร ซึ่งมีการประเมินทั้งในเรื่องตัวหลักสูตร หรือประเมินแผนประเมินการดำเนินงาน ตามหลักสูตรและผลการใช้หลักสูตร ซึ่งทั้งสามมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

กรมสามัญศึกษา (2544, หน้า 8) ได้ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษาว่า คือกระบวนการพัฒนาการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาเป็นที่ยอมรับของสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ก, หน้า 7) ได้ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้ ผู้รับบริการทางการศึกษาโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การประกันคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของการ "ป้องกัน" การทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ และผลผลิตไม่มีคุณภาพ

กรมวิชาการ (2544, หน้า 24 – 27) ได้กล่าวถึงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษาว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องประกอบด้วย

1. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การตรวจสอบและพัฒนาคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การผ่องระบบการประกันคุณภาพ

พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์, และ สุชาติ กิจพิทักษ์ (2545, หน้า 7)

ให้ความหมายระบบการประกันคุณภาพภายในว่า หมายถึง ระบบการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาภายในโดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเองหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดมีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 31) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายในคือ กระบวนการบริหารที่มีการพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่องโดยใช้วงจรการบริหาร พี ดี ซี เอ (P D C A) มาช่วยในการบริหาร เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความมั่นใจว่าสถานศึกษาได้จัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 หมวด 6 มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาเริ่มตั้งแต่ขั้นเตรียมการ ดำเนินการ และรายงาน โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาและการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นการบวนการหรือวิธีการพัฒนาการศึกษา ที่ยึดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นประการสำคัญ เพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียนผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศ ติดตามและประเมินผลนี้สามารถดำเนินการได้เป็น 3 ลักษณะ คือ ก่อนการดำเนินการ ขณะดำเนินการ และหลังการดำเนินการ ทำให้ผู้เรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

4.5.2 แนวทางการนิเทศการศึกษา พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

รุจรี ภูสวระ,และจันทราณี สงวนนาม (2545, หน้า 169) กล่าวว่า การนิเทศติดตามผลเป็นหน้าที่ของผู้บริหารในการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรซึ่งเป็นลักษณะการร่วมมือมีใช้การจับผิด สามารถสรุปหลักการนิเทศการใช้หลักสูตรได้ดังนี้

1. ช่วยให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้าใจหลักการและจุดหมายที่แท้จริงของหลักสูตร วิธีการนิเทศอาจใช้การประชุมชี้แจง ปรึกษาหารือ
2. กระตุ้นให้ครูเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่นักเรียนและชุมชน
3. ช่วยให้ครูกล้าแสดงออกในการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการนำหลักสูตรไปใช้
4. ช่วยทำให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมวิชาการ (2545 ก, หน้า 27) กล่าวถึงการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสามารถดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรและงานวิชาการทั้งในและนอกสถานศึกษาได้ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษา
2. จัดทำแผนงานโครงการนิเทศติดตาม กำกับในสถานศึกษา
3. จัดทำเอกสารการดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรให้เป็นปัจจุบัน
4. มีการรายงานผลการนิเทศ
5. มีการจัดระบบติดตามและประเมินผล

หลักการสำคัญที่นำมาใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้แก่

1. มุ่งคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญแม้ว่าการนิเทศภายในจะเป็นการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา สิ่งที่จะพัฒนาจะต้องโยงไปสู่คุณภาพของผู้เรียนทั้งสิ้น
2. อาศัยความร่วมมือในสถานศึกษา บุคลากรในสถานศึกษาจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศภายใน ร่วมมือร่วมใจ ร่วมคิดร่วมทำ เพื่อให้บุคลากรพัฒนาตนเองได้อย่างมีคุณภาพ
3. อาศัยวิธีที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นความสนใจและความร่วมมือในการดำเนินการ
4. กระทำอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพจนสร้างความรู้สึกรว่ากระบวนการนิเทศเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ กลายเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานในสถานศึกษา
5. ใช้กระบวนการที่เป็นระบบ เพื่อให้มั่นใจได้ว่างานนิเทศภายในสถานศึกษาจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 37) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. จัดระบบโครงการสร้างองค์กร ให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของกระทรวง เป้าหมายความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษา หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

3. วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพภายใน ให้บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา

4. ดำเนินการพัฒนางานตามแผนและติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายใน เพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5. ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา และหน่วยงานอื่น ในการปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

6. ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

7. ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา และประเมินคุณภาพการศึกษา ในการประเมินสถานศึกษาเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาและการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นกระบวนการหรือวิธีการพัฒนาการศึกษา ที่ยึดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นประการสำคัญ เพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียนผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศติดตามและประเมินผลนี้สามารถดำเนินการได้เป็น 3 ลักษณะ คือ ก่อนการดำเนินการ ขณะดำเนินการ และหลังดำเนินการ โดยผู้เรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และเป็นที่ยอมรับของสังคม

แนวทางการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษา
2. จัดทำแผนงานโครงการนิเทศติดตาม กำกับในสถานศึกษา
3. จัดทำเอกสารการดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรให้เป็นปัจจุบัน
4. มีการรายงานผลการนิเทศ
5. มีการจัดระบบติดตามและประเมินผล

แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอนดำเนินงาน ดังนี้

1. จัดระบบโครงสร้างองค์กร ให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาคตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของกระทรวง

3. วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา

4. ดำเนินการพัฒนางานตามแผนและติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5. ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ในการปรับปรุงและพัฒนาาระบบประกันคุณภาพภายใน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

6. ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

7. ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา และประเมินคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

4.6 การแนะแนวการศึกษา

4.6.1 ความหมายของการแนะแนวการศึกษา

วัลนิภา จลาภบาง (2535, หน้า 94) ได้ให้ความหมายของการแนะแนวการศึกษาว่า หมายถึง การให้ผู้รับบริการแนะแนวได้สำรวจตนเอง สภาพแวดล้อมและเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง นำไปสู่การปรับเปลี่ยนความคิดหรือพฤติกรรมให้เหมาะสม

พัชรี สวนแก้ว (2536, หน้า 3) กล่าวว่า การแนะแนวการศึกษา หมายถึง กระบวนการช่วยเหลืออย่างมีแบบแผนและต่อเนื่อง โดยกลุ่มบุคคลที่ผ่านการฝึกฝนมาแล้วเป็นอย่างดี ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมให้บุคคลในสังคมได้มีการพัฒนาการไปในทุกๆ ด้าน และสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นกรรมวิธีที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง

สัมพันธ์ ทองสมัคร (2537, หน้า 4) กล่าวว่า การแนะแนวการศึกษาหมายถึง วิธีการช่วยเหลืออย่างมีแบบแผนและต่อเนื่อง ซึ่งนอกเหนือไปจากวิธีการสอนปกติ เป็นการช่วยเหลือให้นักเรียนและนักศึกษา หรือบุคคลอื่น ๆ สามารถประเมินความสามารถและข้อบกพร่องของตนเอง เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สรุปได้ว่า การแนะแนวการศึกษาหมายถึงกระบวนการช่วยเหลือให้นักเรียน นักศึกษา หรือบุคคลอื่นๆ ให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้อย่างเต็มที่ในทุกด้าน คือความเข้าใจตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อม สามารถเลือกตัดสินใจ และปรับตัวได้อย่างเหมาะสมประสบความสำเร็จในชีวิต

4.6.2 แนวทางการแนะแนวการศึกษา

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2535, หน้า 310-311) ได้กำหนดแนวทางของการแนะแนวการศึกษาประกอบด้วย

1. ศึกษาความต้องการและความจำเป็นในการจัดบริการแนะแนว
 2. ศึกษาบริการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่มีอยู่แล้ว
 3. วางแผนการดำเนินการโดยเริ่มด้วยการประชาสัมพันธ์ ชี้แจงให้
ความรู้และความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง
 4. วางแผนโดยพิจารณาจากความจำเป็นก่อนหลัง โดยคำนึงถึง
จำนวนและคุณภาพของบุคลากรฝ่ายแนะแนว
 5. กำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรฝ่ายแนะแนว
 6. พิจารณากำหนดผู้ทำหน้าที่ประสานและหัวหน้าของแต่ละฝ่าย
 7. จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมถึงจัด
สำนักงานที่ตั้งเหมาะสมถูกต้องตามหลักการด้วย
 8. จัดระบบการจัดทำรายงานต่างๆ
 9. จัดให้มีโปรแกรมอบรมครูประจำการแก่บุคลากรในโรงเรียน
เกี่ยวกับงานแนะแนว
 10. ศึกษาแหล่งวิทยาการที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในงานแนะแนวตาม
วัตถุประสงค์และแผนงานที่กำหนดไว้
 11. จัดตั้งงบประมาณสำหรับใช้จ่ายในการบริการแนะแนว
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2538, หน้า 14)
ได้กำหนดแนวทางการแนะแนวการศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ
1. บริการศึกษารวบรวมข้อมูล
 2. บริการสารสนเทศ
 3. บริการให้คำปรึกษา
 4. บริการจัดวางตัวบุคคล
 5. บริการติดตามและประเมินผล
- กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 37) ได้กำหนดแนวทางการแนะ
แนวการศึกษา ดังนี้
1. จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา
โดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกระบวนการเรียนการสอน
 2. ดำเนินการแนะแนวการศึกษา โดยขอความร่วมมือจากครูภายใน
สถานศึกษา
 3. ติดตามและประเมินผลการจัดการระบบและกระบวนการแนะแนว
การศึกษาในสถานศึกษา
 4. ประสานความร่วมมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ด้าน
การแนะแนวการศึกษาหรือเครือข่ายแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา

สรุปได้ว่า การแนะแนวการศึกษาหมายถึง กระบวนการช่วยเหลือให้นักเรียน นักศึกษา หรือบุคคลอื่น ๆ ให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้อย่างเต็มที่ในทุกด้าน คือ ความเข้าใจตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อม สามารถเลือกตัดสินใจ และปรับตัวได้อย่างเหมาะสมประสบความสำเร็จในชีวิต โดยมีแนวทางการแนะแนวการศึกษาประกอบด้วย

1. ศึกษาความต้องการและความจำเป็นในการจัดบริการแนะแนว
2. ศึกษาบริการให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีอยู่แล้ว
3. วางแผนการดำเนินการโดยเริ่มด้วยการประชาสัมพันธ์ ชี้แจงให้
ความรู้และความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง
4. วางแผนโดยพิจารณาจากความจำเป็นก่อนหลัง โดยคำนึงถึง
จำนวนและคุณภาพของบุคลากรฝ่ายแนะแนว
5. กำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรฝ่ายแนะแนว
6. พิจารณากำหนดผู้ทำหน้าที่ประสานและหัวหน้าของแต่ละฝ่าย
7. จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมถึงจัด
สำนักงานที่ตั้งเหมาะสมถูกต้องตามหลักการด้วย
8. จัดทำระบบการจัดทำรายงานต่างๆ
9. จัดให้มีโปรแกรมอบรมครูประจำการแก่บุคลากรในโรงเรียน
เกี่ยวกับงานแนะแนว

4.7 การส่งเสริมด้านวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

4.7.1 ความหมายของการส่งเสริมด้านวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร หน่วยงานและประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

กัลยา พลธิรักษ์ (2539, หน้า 13) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการที่ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนติดต่อสื่อสารสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานด้านการศึกษาของโรงเรียนแก่ผู้ปกครองนักเรียน และประชาชนในชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน และโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้าในด้านวิชาการไปพร้อมกัน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2539, หน้า 183) กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่มีส่วนรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เพราะโดยหลักการของการพัฒนาชุมชนนั้น ต้องส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ร่วมงาน เพราะงานพัฒนาชุมชนด้านวิชาการ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างผู้ร่วมงาน จะช่วยให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจในการทำงานทั้งยังเป็นการเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกันให้มีชีวิตชีวา ได้ทั้งงานและน้ำใจ

อำนาจ สิทธิแสง (2543, หน้า 41 – 43) กล่าวว่า การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น หมายถึง การดำเนินงานโดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาอื่น โดยการร่วมกันคิด วางแผน กำหนด ขั้นตอนการดำเนินงานหรือกำหนดยุทธศาสตร์ ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2545, หน้า 9 – 11) ได้กล่าวว่า การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น หมายถึง การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือร่วมพัฒนา โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การชี้ประเด็นปัญหา การกำหนดนโยบาย การวางแผนการจัดการ การได้รับผลประโยชน์ การตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ การติดตามประเมินผล และการแก้ไขปัญหา อุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกัน

สรุปได้ว่า การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธ ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถาบันอื่น หมายถึง การแลกเปลี่ยนข่าวสารทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจในความสำคัญของการศึกษา และเกิดความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของตน ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกัน บ้าน โรงเรียน ชุมชน โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์ประชาคม ศูนย์การศึกษาและวัฒนธรรม และเป็นตัวนำในการนำความเจริญมาสู่ชุมชน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับสถาบันอื่นในชุมชน เป็นแนวทางในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนจากชุมชน และเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

4.7.2 แนวทางการส่งเสริมด้านวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธ ชุมชน องค์กร หน่วยงานและระส่วนความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

สมศักดิ์ สันฐะเวชอยู่ (2541, หน้า 2) ได้กำหนดแนวทางการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ประกอบด้วย

1. ร่วมวางแผน ร่วมรับผิดชอบ และร่วมตัดสินใจในการจัดการศึกษากับสถาบันอื่น
2. ให้ความเห็นชอบหลักสูตร การเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้
3. ให้ข้อเสนอแนะ คำแนะนำ และเป็นพี่ปรึกษาในการบริหารจัดการการศึกษา
4. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา
5. กำกับและตรวจสอบการดำเนินงาน
6. เผยแพร่ผลงาน ข้อมูล ข่าวสารให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

ไพรัช อรรถกษานนท์, และมัทนา โชควรรณกร (2545, หน้า 41) ได้กล่าวถึงเจตนารมณ์ ของรัฐตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้สถานศึกษาส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน (มาตรา 29) ดังนี้

1. ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

2. จัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรมมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร รู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนา ชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ หาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 38) ได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ดังนี้

1. ศึกษา สำรวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน
2. จัดให้ความรู้ สร้างความคิด และเทคนิค ทักษะ ทางวิชาการ เพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน
3. ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการ
4. ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ระหว่างบุคคล ชุมชน

เคสเลย์,และลูรี (Casley,& Lury, 1982, pp 18 – 19) ได้กำหนดแนวทางการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ประกอบด้วย

1. เข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานอื่น ในการวินิจฉัยเป้าหมายการดำเนินงาน
2. ตรวจสอบ สรรวจข้อมูล จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
4. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลทางการศึกษา

กาเย (Gagne, 1968, pp. 93 – 104) ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ดังนี้

1. ได้รับความสนใจของผู้เรียนในชุมชน
2. แจ้งให้ผู้เรียนทราบถึงจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการ
3. ทบทวนความรู้ถึงสิ่งที่ดำเนินการให้ความรู้

4. เสนอสิ่งเข้าในการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการ
5. ให้แนวทางในการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการ
6. ให้ผู้สนใจที่ศึกษาในชุมชนได้แสดงพฤติกรรมว่าได้เกิดความรู้ขึ้น

แล้วออกมา

7. แจ้งผลการแสดงพฤติกรรมกลับไปเพื่อให้ผู้ศึกษาทราบและแก้ไข
8. ประเมินผลพฤติกรรม
9. ช่วยให้ผู้เรียนได้จดจำสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้ว และสามารถถ่ายโยงไปสู่

สิ่งที่จะเรียนรู้ใหม่

สรุปได้ว่า แนวทางการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธ ชุมชน องค์การ หน่วยงาน และประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น หมายถึง การเผยแพร่ความรู้จากองค์กรทางการศึกษา ซึ่งได้แก่โรงเรียนหรือหน่วยงานที่จัดการศึกษา ไปให้แก่บุคคล ครอบครัวยุทธ ชุมชนองค์การ หน่วยงาน บริเวณใกล้เคียง เพื่อประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา ให้บุคคล ครอบครัวยุทธ ชุมชนองค์การ หน่วยงาน ได้มีความรู้ และนำความรู้ไปพัฒนาบุคคล ครอบครัวยุทธ ชุมชนองค์การ หน่วยงาน ให้เจริญต่อไป โดยมีแนวทางการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ประกอบด้วย

1. ศึกษา สำรวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน
2. จัดให้ความรู้ สร้างความคิด และเทคนิค ทักษะ ทางวิชาการ เพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน
3. ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการ
4. ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างบุคคลในชุมชน

แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับความคิดเห็น

1. ความหมายของความคิดเห็น

อุทัย บุญประเสริฐ (2542, หน้า 185) กล่าวว่า ความคิดเห็นหมายถึง การแสดงความคิด ความรู้สึกร่วมกัน โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตัดสินใจ ร่วมจัดการดำเนินการ และร่วมรับผิดชอบ ในการดำเนินการจัดการกับบางสิ่งบางอย่างเพื่อประโยชน์ร่วมกันของชุมชน สังคม หรือประเทศชาติ

สมโชค แก้วสีกอง (2544, หน้า 11) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นสิ่งที่แสดงออกทางด้านความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยวิธีการเขียนอธิบายหรือการพูดเพื่อสื่อความหมายต่อความรู้สึกนั้น โดยอาศัยพื้นฐานของความรู้ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม

ในขณะที่ขณะหนึ่งซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงได้เมื่อเวลาผ่านไป และแต่ละบุคคลอาจมีความคิดเห็นแตกต่างกันไปก็ได้

สัมฤทธิ์ ทางเพ็ง (2545, หน้า 9 – 11) ได้กล่าวถึง ความคิดเห็นว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนในการทำงานจะทำให้เกิดความรู้สึกเกี่ยวข้องผูกพันกับงานหรือองค์กร ความรู้สึกผูกพันเกี่ยวข้องหากมีการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน

นวนพ วงศ์เสวียม (2547, หน้า 19) ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นการแสดงออกต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยจะเป็นผลมาจากประสบการณ์ความรู้ของผู้แสดงความคิดเห็นและความคิดเห็นของแต่ละบุคคลนั้นอาจเหมือนหรือแตกต่างกันได้

วันชัย วัฒนศัพท์ (2548, หน้า 1) กล่าวว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงความคิดเห็นของบุคคลหรือของสาธารณชน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความห่วงกังวล ความต้องการและค่านิยม ด้วยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่ดีกว่า

มอร์แกนและคิง (Morgan & King, 1971, p.750) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นการยอมรับคำพูดซึ่งเกิดขึ้นโดยทัศนคติ

ดันแคน (Duncan, 1971, p. 135) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นความเชื่อ หรือการพิจารณาตัดสินโดยบุคคล ซึ่งอาจจะเป็นที่ยอมรับในแต่ละช่วงเวลา ความคิดเห็นนี้ไม่สามารถที่จะทดสอบความรู้ และความจริงของความเชื่อมั่นของบุคคลได้ และต้องยอมรับว่าประชาชนโดยทั่วไปนั้นอาจมีความคิดเห็นแตกต่างกันไป

กู๊ด (Good, 1973, p. 339) ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นความรู้สึกนึกคิดและความรู้สึกประทับใจ ความเชื่อ การตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่ไม่อาจบอกได้ว่าถูกต้องหรือไม่

เบสท์ (Best, 1986, p. 169) ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นการแสดงออกทางด้านความเชื่อ และความรู้สึกของแต่ละบุคคล โดยการพูด

เวสเตอร์ (Webster, 1981, p. 637) ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจิตใจความเชื่อ หรือการตัดสินใจที่จะเชื่อในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้โดยความคิดเห็นนั้นอาจไม่ถูกต้องก็ได้ซึ่งขึ้นอยู่กับมุมมอง หรือทัศนคติเฉพาะคน หรือโดยการรวมกลุ่มเพื่อออกความคิดเห็นได้ยังความคิดเห็นเดิมที่มีอยู่แล้ว หรือการแสดงออกของผู้เชี่ยวชาญซึ่งจะตัดสินเรื่องหนึ่งเรื่องใดแล้วแต่กรณี

สรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่เกิดจากความรู้สึก เจตคติและประสบการณ์ของบุคคล กลุ่มบุคคล โดยการแสดงความคิดเห็นความรู้สึกร่วมกัน ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความพอใจ หรือไม่พอใจก็ได้ และเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตัดสินใจ ร่วมจัดการดำเนินการ และร่วมรับผิดชอบ ในการดำเนินการจัดการกับบางสิ่งบางอย่างเพื่อประโยชน์ร่วมกันของชุมชน สังคมหรือประเทศชาติ

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความคิดเห็น

วิวัฒน์ พรหมนิมิตร์ (2545, หน้า 11) เสนอทฤษฎีของการมีส่วนร่วมความคิดเห็นอย่างมีเงื่อนไข โดยกล่าวว่า ความคิดเห็นอย่างมีเงื่อนไขเป็นเพียงการเอาคนมาร่วมกระทำการกิจกรรมบางอย่างตามความคิดเห็นหรือการวางแผนของผู้อื่น และควบคุมโดยผู้อื่นไม่อาจยอมรับได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

อำนาจ สิทธิแสง (2543, หน้า 41) ได้เสนอทฤษฎีในเรื่องของลักษณะการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นของประชาชน โดยกล่าวว่า การดำเนินงานจะบรรลุความสำเร็จได้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้ คือ

1. มีส่วนร่วมในการคิดเห็นและตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม
2. มีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดขั้นตอนการดำเนินการ
3. มีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงาน
4. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน
5. มีส่วนร่วมในการประเมินผล
6. มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ

ไพรัช อรรถกามานนท์, และมัทนา โชควรรณกร (2546, ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการพัฒนาการศึกษาที่สำคัญ ๆ จะต้องประกอบด้วย

1. ความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมในฐานะเป็นหุ้นส่วนของโรงเรียนหรือเป็นแบบเพื่อน ผู้ปกครองและชุมชน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในทุกกระบวนการ โดยมุ่งเน้นการทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาคมากกว่าความร่วมมือที่เป็นพิธีการหรือความร่วมมือที่เกิดจากฝ่ายผู้ปกครอง ชุมชนเป็นฝ่ายให้และโรงเรียนเป็นฝ่ายรับฝ่ายเดียว เป็นการพึ่งพาอาศัยกันและกัน เป็นการเรียนรู้ร่วมกัน

2. ความคิดเห็นในการสร้างสัมพันธภาพที่เหมาะสมโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเป็นตัวของตัวเองยอมรับความแตกต่างของบุคคล เป็นความสัมพันธ์ที่เป็นไปตามธรรมชาติมากกว่าเป็นแบบทางการ และควรเป็นความสัมพันธ์แบบสองทาง มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ซึ่งจำเป็นต้องมีการฝึกทักษะในการสื่อสาร การยอมรับความคิดเห็นต่าง ๆ การเรียนรู้ร่วมกัน การสร้างสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

3. การสื่อสารข้อมูล การสื่อสารสองทาง ทำให้เกิดความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ ข้อมูลข่าวสารต้องเป็นข้อมูลจริง โปร่งใส มีการใช้การสื่อสารหลาย ๆ รูปแบบ มีความจริงจังใช้ภาพที่ง่ายไม่เป็นทางการและมีการสื่อสารที่สม่ำเสมอ

วันชัย วัฒนศัพท์ (2548, หน้า 19) ได้กล่าวเสนอทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นว่า เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อจะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการ

สนับสนุนจากสาธารณชนซึ่งเป้าหมายของกระบวนการ การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นของประชาชนขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการคือ 1) การให้ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชน 2) ให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอหรือนโยบายของรัฐ 3) มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุกๆ คน

สรุปได้ว่า การแสดงความคิดเห็น เป็นกระบวนการของการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือประชาชน ซึ่งเป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อจะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้น มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน กำหนดยุทธศาสตร์ การปฏิบัติ การประเมินผล และการรับผิดชอบร่วมกันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชน ต้องการให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอหรือนโยบายของรัฐและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุกๆ คน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

นภัสสร ก่องสกุล (2539, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรณีศึกษาโรงเรียนสมิทธิพงษ์ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่าผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนสมิทธิพงษ์บริหารงานอยู่ในระดับดีทุกด้าน ยกเว้นด้านบุคลากรในประเด็น ครูดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ติดตามความประพฤติของนักเรียนทั้งในด้านเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองในประเด็นโรงเรียนเชิญผู้ปกครองที่มีความชำนาญ ในบางอาชีพมาสอนนักเรียน และโรงเรียนขอความช่วยเหลือจากผู้ปกครองในเรื่องเงิน และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เมื่อถึงคราวจำเป็น ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนบริหารงานได้ระดับปานกลางทั้งสองด้านเหตุผลของผู้ปกครองที่เลือกโรงเรียนประถมศึกษาให้บุตรหลานที่สำคัญที่สุดคือ ครูดี มีความสามารถในการสอน มีความประพฤติดี รับผิดชอบงานในหน้าที่ มีความรักและเมตตาเด็ก

ผจญ ภูณา (2540, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา สภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกันดาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองเชียงราย พบว่า ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้มีการปฏิบัติมาก แต่ยังไม่มีการปรับหลักสูตรเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและตัวผู้เรียนส่วนด้านการเรียนการสอนถึงแม้จะมีการจัดครูเข้าสอนในระดับชั้น ต่างๆ แต่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังไม่ครบวงจร ครูควรเน้นการตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของนักเรียน ในทำนองเดียวกันงานด้านวัสดุ ประกอบหลักสูตร การบริหาร และการคมนาคมขนส่งงาน ด้านการวัดผลและประเมินผล

ถึงแม้ว่ามีการปฏิบัติแต่ความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตร ตลอดจนการวิเคราะห์เครื่องมือเพื่อพัฒนาและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

ทองคำ บัวอินทร์ (2541, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานทางวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย พบว่า การสร้างและหรือปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพนักเรียนและท้องถิ่น ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือส่งเสริมให้ครูพัฒนาหลักสูตร ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ส่วนการใช้หลักสูตรที่สร้างหรือปรับปรุงขึ้นจริงมีการส่งเสริมให้ครูนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้สอนจริงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนการนิเทศระหว่างที่ใช้หลักสูตรมีค่าเฉลี่ยน้อย การประเมินผลการใช้หลักสูตรที่สร้างแล้วนำผลการประเมินไปใช้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แต่การเผยแพร่หลักสูตรที่ใช้ได้ผลแก่โรงเรียนอื่นมีค่าเฉลี่ยต่ำ การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพโดยมีการเตรียมการสอนล่วงหน้ามีค่าเฉลี่ยสูงสุดแต่การให้ความรู้แนวการจัดประสบการณ์ให้แก่บุคลากรมีค่าเฉลี่ยต่ำ มีการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงแต่การนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำ การประเมินผลการเรียนโดยแจ้งให้นักเรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูง แต่การวิเคราะห์แบบทดสอบมีค่าเฉลี่ยต่ำ ด้านสื่อการเรียนการสอนมีการจัดการบริหารใช้สื่อโดยคำนึงถึงความสะดวก แต่การนำข้อมูลการให้บริการมาวิเคราะห์คุณภาพของสื่อเพื่อปรับปรุงมีค่าเฉลี่ยต่ำ

ธนอม บุญตัน (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารวิชาการในโรงเรียนสามหาพน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่แจ่มจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การวางแผนทั่วไป โรงเรียนมีการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับตัวครูและนักเรียน แต่ไม่แน่ใจว่าโรงเรียนได้จัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน ส่วนด้านการจัดทำแผนด้านวิชาการพบว่าโรงเรียนมีการสำรวจความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดทำกิจกรรมการเรียนการสอนและจัดประชุมชี้แจงคณะครูให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนการสอนตามจุดเน้นของหลักสูตร

วารุณี โพธิาสินห์ 2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สิ่ง que ผู้บริหารโรงเรียนได้ปฏิบัติ ได้แก่ ส่งเสริมให้ครูได้จัดทำสื่อและใช้สื่อการเรียนการสอน สนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมประชุมสัมมนาทางวิชาการ สนับสนุนให้ครูจัดประสบการณ์อย่างหลากหลาย และประชุมชี้แจงถึงกฎ ระเบียบหลักเกณฑ์ และวิธีการวัดผลประเมินผล สิ่งที่ผู้บริหารไม่ได้ปฏิบัติ ได้แก่ การนิเทศภายใน การแสวงหาแหล่งวิทยากรมาสนับสนุน กิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนสิ่งที่ไม่แน่ใจว่าผู้บริหารได้ปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติได้แก่การวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ณรงค์ฤทธิ์ ปรีชานุกูล (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองลำพูน พบว่า ปัญหาและแนวทางการพัฒนางานด้านวิชาการในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการนิเทศ และมีกิจกรรมเยี่ยม

ชั้นเรียนน้อย ผู้นิเทศปฏิบัติการไม่สม่ำเสมอ ขาดการวางแผน ขาดการติดตามผลการนิเทศ ขาดการยอมรับระหว่างผู้นิเทศกับผู้บริหารนิเทศ ครูมีการรับผิดชอบมาก ทำงานหลายด้าน สอนหลายวิชา สื่อการสอนไม่เพียงพอและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลไม่ได้มาตรฐาน

วิระศักดิ์ รัชโพธิวงศ์ (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี พบว่า ผู้บริหารได้พัฒนาการบริหารงานวิชาการในภาพรวม อย่างในเกณฑ์มากทั้ง 7 ด้าน ซึ่งได้แก่ 1) หลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ 2) การเรียนการสอน 3) วัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการสอน 4) การวัดผลและการประเมินผล 5) ห้องสมุด 6) การนิเทศภายใน 7) การประชุมอบรมทางวิชาการ เมื่อพิจารณาเรียงด้าน พบว่าข้อที่มีคะแนนสูงสุดในแต่ละด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาบุคลากรให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การส่งเสริมให้ครูวัดและประเมินผลด้วยวิธีหลากหลาย 3) การส่งเสริมบริการวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน 4) การส่งเสริมให้มีการเก็บข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5) การส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้เด็กรักการอ่าน 6) การสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู และ 7) การสนับสนุนให้ครูได้มีโอกาสร่วมประชุมอบรมทางวิชาการจากหน่วยงานอื่นๆ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ไม่พบว่ามีความแตกต่างกันทั้งโดยรวม และรายด้าน

วิษระ สุยะลังกา (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารได้ปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียน เกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การนิเทศภายในโรงเรียน และการวัดผลประเมินผลในทุกกิจกรรมสำหรับปัญหาที่พบ คือผู้บริหารไม่สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรให้กับครู ครูไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตร ผู้บริหารไม่ติดตามการใช้หลักสูตร มอบหมายให้ครูไปทำงานด้านอ่านมากกว่าการสอน ตลอดจนการวัดผลประเมินผลที่ไม่เป็นระบบ และไม่มีการตรวจสอบเครื่องมือในการวัดผลให้ได้มาตรฐาน

สุวิระ จิตวงศ์ (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดระนอง ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) ส่วนใหญ่บริหารงานวิชาการ ครบทั้ง 7 ด้าน คือ งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานการเรียนการสอน งานวัสดุประกอบหลักสูตร งานการวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศภายใน และงานประชุมอบรมทางวิชาการ 2) ปัญหาในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ส่วนใหญ่ที่ประสบ คือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในการวิเคราะห์หลักสูตร ของอัตรากำลัง การนิเทศภายในไม่สามารถจัดได้อย่างสม่ำเสมอ และขาดงบประมาณในการจัดประชุมอบรมสัมมนา

สิริกุล ฉวีวรรณ (2546, หน้า 69) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบำรุงปัญญา อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองที่นักเรียนที่ประกอบอาชีพต่างกันมีความพึงพอใจการจัดการศึกษาของโรงเรียนบำรุงปัญญาในภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาการจัดการศึกษาในแต่ละด้านพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจการจัดการศึกษาของโรงเรียนบำรุงปัญญา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ฉวีวรรณ เจริญลาภ (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนต่อการบริหารโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลไพศาลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูและผู้บริหารโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลไพศาลี จำนวน 286 คน โดยใช้แบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.93 และวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ค่าทดสอบที (t – test) และค่าทดสอบเอฟ (f – test) ได้ผลการวิจัย คือ การบริหารงานทั้ง 4 ด้าน คือด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.77, S.D = 3.95)

บุญพร้อม สุดใจ (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ ด้านวิชาการมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหาคือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบัน ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหาคือ การตรวจสอบ ติดตามการใช้เงินและการดำเนินงานของกิจกรรมและการจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย อย่างถูกต้อง ด้านการบริหารงานบุคคลมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหาคือ การคัดสรรครูเพื่อความเหมาะสมกับหน้าที่ที่ปฏิบัติ ด้านการบริหารงานทั่วไป มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหาคือ การวางแผนประชาสัมพันธ์สถานศึกษา โดยชุมชน องค์กรต่างๆ มีส่วนร่วม จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษา ในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าคิดเป็นร้อยละ 30.91

มานพ วงษ์สอาด (2547, หน้า 83) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของครูและผู้บริหารโรงเรียนต่อการบริหารโรงเรียนในตำบลวังข่อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3 ผลการวิจัยการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนโดยจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการบริหารโรงเรียนในตำบลวังข่อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์เขต 3 ใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวม 4 ด้าน และรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

จุไรลักษณ์ โทมัส (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา สภาพและปัญหาการบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี โดยรวมและด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายใน ด้านการประเมินผลการศึกษา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และด้านการวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก ปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี โดยรวมและด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายใน ด้านการประเมินผลการศึกษา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และด้านการวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

จันทร์ตรา วัฒนานุกุลพงศ์ (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของครูที่มีต่อ รูปแบบและวิธีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เขต 6 พบว่า ครูเห็นด้วยอย่างยิ่งกับรูปแบบการพัฒนาทั้ง 10 รูปแบบ โดยรูปแบบที่ควรนำมาใช้เป็นอันดับแรกคือ การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการฝึกอบรมจริยธรรม ส่วนอันดับสุดท้าย คือ เรื่องรูปแบบแผนความประพฤติจากตัวอย่าง วิธีการพัฒนา พบว่า ครูเห็นด้วยระดับมากถึง 20 วิธี โดยวิธีที่ควรนำมาใช้เป็นอันดับแรก คือ ทักเตือนศึกษา ส่วนวิธีที่ครูเห็นว่าควรนำมาใช้เป็นอันดับสุดท้าย คือการสอนแบบบรรยาย การเปรียบเทียบรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมนักเรียน จำแนกตามอายุพบว่า ครูที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ในเรื่องรูปแบบการอภิปรายจากตัวอย่าง พฤติกรรมในสังคม การพัฒนาให้ทำเป็น คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และกระบวนการกลุ่มเพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์ การเปรียบเทียบวิธีการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมนักเรียนจำแนกตามอายุพบว่า ความคิดเห็นของครูต่อวิธีการพัฒนา แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกวิธีการพัฒนา การเปรียบเทียบ จำแนกตามประสบการณ์สอน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์สอนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การเปรียบเทียบวิธีการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมนักเรียน จำแนกตามประสบการณ์ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์สอนต่างกัน มีความเห็นเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คันสนีย์ สานุ่ม (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารของนักเรียนต่อการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนประชานุเคราะห์ 33 จังหวัดลพบุรี พบว่า ความคิดเห็นในภาพรวม 8 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามรายด้านพบว่า 1) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 2) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 3) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 5) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และ 6) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นกัน ยกเว้น 2 รายด้าน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และ 2) การ

ส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและ ผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 33 จังหวัดลพบุรี ในรายด้านทุกด้านและภาพรวมทั้ง 8 ด้าน และเมื่อจำแนกตามอายุและระดับการศึกษา และเมื่อ จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่าไม่แตกต่างกัน

สุวรรณ แยมเยื่อน (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนเทศบาล ตาม ทรรศนะของครูและผู้ปกครองนักเรียนในจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า 1) การบริหารโรงเรียนตาม ทรรศนะของครูโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดสิงห์บุรี ใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวม ทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านการบริหารงานทั่วไปมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่า ด้านอื่น 2) การบริหารโรงเรียนตามทรรศนะของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเทศบาลในจังหวัด สิงห์บุรี ใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการ บริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดย มีด้านการบริหารงานงบประมาณมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่าด้านอื่น 3) การเปรียบเทียบ ทรรศนะของครูและผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดสิงห์บุรี โดย จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพของผู้ปกครอง ความคาดหวังที่มีต่อบุตร การเลี้ยงดูบุตร ความ เข้มงวดต่อการใช้เวลาว่างของบุตร ระดับการศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน จำนวน ชั่วโมงที่สอนเฉลี่ยต่อสัปดาห์ หน้าที่พิเศษนอกเหนือจากการสอน ช่วงเวลาสำหรับการศึกษา ค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเองและแหล่งค้นคว้าที่ใช้ในการพัฒนาตนเอง โดยภาพรวมพบว่า ไม่ แตกต่างกัน

ละไม ชูเทียน (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มี ต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดเทศบาลจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า 1) ความพึงพอใจของ ผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดเทศบาลจังหวัดสิงห์บุรี ใน 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายใน ด้าน การวัดผลและประเมินผลการศึกษา และ ด้านการประกันคุณภาพ โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากโดยมีด้านการนิเทศภายในมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่าด้านอื่น 2) การ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดเทศบาลจังหวัดสิงห์บุรีโดยจำแนกตามตามเพศ อาชีพ ระดับการศึกษาสูงสุด ระดับช่วงชั้น ของบุตร จำนวนบุตร ผู้อุปการะเลี้ยงดู ช่วงเวลาที่พบบุตร การใช้เวลาว่างของบุตร การช่วย ทำงานบ้านของบุตร การเดินทางมาโรงเรียน ลักษณะนิสัย ความประหยัดและออม และการเข้า ร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

มินูดีน (Minudin, 1987, p. 2403 – A) ได้ศึกษาบทบาททางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในรัฐซามาร์ มาเลเซีย พบว่า ส่วนใหญ่ผู้บริหาร มีหน้าที่เป็นหลักในการประเมินโครงการของโรงเรียนสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานมีการศึกษา และประสบการณ์เพิ่มขึ้น กำหนดวัตถุประสงค์ของโรงเรียนอย่างชัดเจน ควบคุมโครงการ และกิจกรรมอื่น ๆ ทั้งหมดของโรงเรียน และเข้าใจกฎข้อบังคับในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ

วิทเทเกอร์ (Whitaker, 1987, abstract) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองและผู้บริหารที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนบริเวณที่ตั้งของโรงเรียนในเองเกี่ยวกับการวินิจฉัยสั่งการหรือการตัดสินใจด้านการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองรู้สึกถึงความไม่สะดวกในการรับรู้ข้อมูล หรือประกาศเกี่ยวกับโรงเรียน เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในเรื่องนโยบายการตัดสินใจทางการศึกษา แต่ผู้บริหารกลับเห็นว่าผู้ปกครองยังมีอิทธิพลต่อโรงเรียน แม้จะมีความสนใจน้อย ผู้วิจัยจึงได้สรุปว่าชุมชนมีความสำคัญและ ควรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงโรงเรียนซึ่งบุคคลกรในโรงเรียนควรตระหนักถึงและวางโครงการร่วมกันให้บุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน

แมททอกซ์ (Mattox, 1987, p. 6016 – A) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ความต้องการในการปฏิบัติงานของครูใหญ่โรงเรียนในรัฐอิลลินอยส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลวิจัยพบว่า ความต้องการที่มีอยู่ในระดับสูงของครูใหญ่ คือความต้องการที่จะมีความสามารถในการปฏิบัติงานด้านนิเทศการสอน การประเมินผล การปรับปรุงการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตร

จอยซ์ (Joyce, 1992, abstract) ได้วิจัยหาเหตุผลของผู้ปกครองที่เลือกโรงเรียนชั้นประถมศึกษาของรัระหว่าง 2 รัฐ โดยกลุ่มผู้ปกครอง 2 กลุ่มของโรงเรียน Stenbenville Public School in Ohio and St. Paul Public School in Minnesota สรุปความเห็นที่เหมือนกันมากในการเลือกโรงเรียนมี 8 ข้อดังนี้ 1) คุณภาพครู 2) ระเบียบของโรงเรียน 3) วินัยของโรงเรียน 4) หลักสูตรพิเศษ 5) จริยธรรมของครู 6) การประเมินความสามารถของครู 7) ความรับผิดชอบของโรงเรียน 8) มีแนวการสอนหลากหลาย สำหรับเหตุผลที่มีความสำคัญน้อยที่สุดของผู้ปกครอง คือ รายได้ครอบครัวและพื้นฐานทางคุณธรรม ความเห็นของผู้ปกครองที่เกี่ยวกับการบริหาร และการจัดองค์การในโรงเรียนมี 8 ข้อ คือ 1) เป็นระบบ 2) กระจายอำนาจ 3) มีความอิสระแบบเอกชน 4) ให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาตามที่ต้องการ 5) มีลักษณะเป็นผู้นำ 6) มีอิทธิพลต่อการแข่งขันสูง 7) มีความสัมพันธ์ชุมชนดี 8) มีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม ผลการวิจัยนอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้ว ยังสรุปความต้องการบุคลากรของโรงเรียนที่มีความเข้มแข็งในวินัยของหลักสูตรโดยไม่สับสน ด้านอาคารสถานที่เป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของผู้ปกครองได้มาก ต้องการสภาพบรรยากาศที่ดี แสดงผลของการทดสอบชัดเจน การเดินทางสะดวก และชื่อเสียงของโรงเรียน คือ คุณภาพของโรงเรียนที่ผู้ปกครองจะเลือกให้เป็นที่ยอมรับของนักเรียน ความคิดเห็นของผู้ปกครองและยินดีจะช่วยเหลือร่วมมือกับทางโรงเรียนอย่างเต็มที่

จากงานวิจัยของจอยซ์ ได้แสดงถึงความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งพบว่า ผู้ปกครองคิดเห็นว่าให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนให้ครอบคลุมหลักสูตร และเหมาะสมกับวัยเด็ก ส่งเสริมความสามารถทางการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ ให้มีความสำคัญต่อวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์ ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจากผู้ปกครองนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพสู่มาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น

ไฮเดิล, และ คีธ (Haidle, & Keith, 1996, p. 142) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจสนับสนุน ให้ผู้ปกครองส่งนักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนคริสเตียน พบว่า โรงเรียนที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่นิยมคือ โรงเรียนที่จัดกิจกรรมนักเรียนอย่างดียิ่งเหมาะสมกับวัยของนักเรียน และมีครูที่คอยดูแลเอาใจใส่อย่างดี

ลีโอน (Leone, 1998, pp. 2409 – A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนชุมชนที่ใช้โปรแกรมตัวอย่าง ระหว่างโรงเรียนท้องถิ่นที่ห่างไกลกับโรงเรียนหมู่บ้านในรัฐอาแคนซอ จากโรงเรียนชุมชนที่ใช้โปรแกรมตัวอย่างมีประสบการณ์ตรง 50 โรงเรียนและโรงเรียนที่มีประสบการณ์ไม่แน่นอน 50 โรงเรียน ปรากฏผลดังนี้

1. มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระหว่างหมู่บ้านห่างไกลกับหมู่บ้านอื่นเพื่อการกระจายงบประมาณให้แก่โรงเรียนชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมและเพื่อจ้างผู้บริหารโรงเรียนที่รับผิดชอบงาน และยังพบอีกว่าโรงเรียนห่างไกลจ่ายงบประมาณเพื่อกิจกรรมและจ้างผู้บริหารโรงเรียนเป็นจำนวนมาก
2. พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระหว่างหมู่บ้านห่างไกลกับหมู่บ้านอื่นที่มีโรงเรียนชุมชนในเรื่องระบบการบริหารและมีบทบาทสำคัญโรงเรียนที่ห่างไกลในเรื่องระบบ
3. พบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ระหว่างหมู่บ้านที่ห่างไกลกับหมู่บ้านอื่นที่มีโรงเรียนชุมชนในเรื่องเป้าหมาย การสื่อสารระหว่างภายในกับประชาชนภายนอก และมีมากสำหรับโรงเรียนที่ห่างไกลในเรื่องสื่อสาร

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนมาก เพราะเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาในโรงเรียน เป็นงานหลักของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน และส่งผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้เป็นไปตามที่คาดหวังของโรงเรียน สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ในขอบเขตการบริหารงานวิชาการ 7 ด้าน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อ

คุณภาพการศึกษา สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษาและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 5) การนิเทศการศึกษา พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 6) การแนะแนวการศึกษา 7) การส่งเสริมด้านวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว ชุมชนองค์กร หน่วยงานและประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น และจะให้การบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจาก ทุก ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือความคิดเห็นจาก ผู้ปกครองนักเรียน เพื่อนำมาปรับปรุง และจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต่อไป